

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1989
JÚLIUS

SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

Alulírott Paizs Tibor, a romániai Szatmárnémetiből honosítási kérelemmel Magyarországra áttelepedett író, újságíró vagyok. 1946. február 26-án születtem a Kolozsvár melletti Palatkán. 1968-ban sikerrel felvételiztem a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem történelem—filozófia szakára. Az egyetemem 1973-ban fejeztem be.

Első írásaim 1964-ben jelentek meg a kolozsvári Utunk című irodalmi hetilapban. Azóta több-kevesebb rendszerességgel majd minden romániai magyar nyelvű lapban közöltem.

önálló köteteim:

Keréknym — versek — Szépirodalmi KK. Buc., 1968;

Barlangrajz — versek — Dacia KK. Kolozsvár, 1971;

Tollbamondás — versek — Dacia KK. Kolozsvár, 1979;

A ceruza kalandjai — versek — Kriterion KK. Bukarest, 1980.

Fordítások:

Ion Dodu Balan — Octavian Goga élete és költészete — Dacia KK. Kolozsvár, 1984.

PAIZS TIBOR

Eszter avagy Az üldözöttek bosszúja

Kalandozások egy jelkép körül

Történi mindenütt, ahol jogtalanul, bosszúvágyból vagy szeszélyből, elszabadult indulatból, mohó étvágyból vagy kegyetlenségből hagyják, hogy a báránykát szétszaggassa a farkas

SZEMÉLYEK

a színre lépés sorrendjében

MÁRDOKEUS

I. FÉRFI

II. FÉRFI

SÁDOK

JOJÁKIM AHASVÉRUS

KIRÁLY

SÉTÁR

KARKÁS

HÁMÁN

ESZTER

TISZT

ÓRÓK

SZOLGA

LÁNYOK

HATÁR

ELSŐ FELVONÁS

1

A zsidó Márdokeus lakása Szűzában. Berendezése jó-módra vall. Még mielőtt a függöny felmegy, egy zsoldárt énekelnek zenekísérettel. Felmegy a függöny, a

színen két férfi szertartásosan tovább énekel. Este van. Márdokeus, Sádok és Jojákim Ahasvérus király lakomájáról érkeznek. Mikor belépnek, a bent levők abba-hagyják az éneklést. Márdokeusra figyelnek, aki egy gesztusával mintha megáldaná a bent lévőket

MÁRDOKEUS Az ének az embert közel emeli az istenhez. Mindenki örüljön az életének és a maga függésének. Hittársaim, emlékezzünk a múltra, mely porig gyalázott, s örüljünk 'a jelennek, mely csupán megszegyenit. *(Kissé szertartásosan mondja tovább)* Amikor lerombolták a templomot, a katonák parancsra kiöntötték és szétszórták a mécses olaját. A maradék olaj viszont csodával határosan még több fényt árasztott. Hittársaim, mi ne feledjük el soha, hogy a mécses olajához vagyunk hasonlatosak. Mi vagyunk a maradék olaj. Nem akarták, nem túrték a fényt, mert a törvénytelenések legbiztosabb jele a sötétség. De az edény alján mindig marad egy kevéske olaj. Ezért hát higgyetek a tavaszban, mert akkor az életben hisztek, remélnétek a tavaszt, és nem csalódtak. Ő tanítja meg a reményvesztettet remélni, a kiutat nem lelő ő igazítja el. Az ember olyan, akár a fű, a fa: mindig a holnapi nap irányába fordítja a fejét, a gazdagabb élet, a bizakodó jövő felé. Jahve legyen veletek.

Oldódik az ünnepélyes hangulat

(Kezét leeresztve) Lám, újra itthon...

I. FÉRFI Megjöttetek hát. Meséljétek, milyen volt, mi történt

...

MÁRDOKEUS Itthon minden rendben? Nem háborgatott, nem zaklatott senki?

I. FÉRFI Nem, uram. Parancsod szerint ki sem mozdultunk a házból. Minden a legnagyobb rendben van, uram.

MÁRDOKEUS Eszter?

II. FÉRFI Ő már lefeküdt, uram, nem győztünk várni.

I. FÉRFI Meséljétek hát végre, hogyan sikerült...

MÁRDOKEUS Szenzációs lakoma volt.

SÁDOK (rosszallón) Az ...

MÁRDOKEUS Utánozhatatlan.

SÁDOK Valóban az.

MÁRDOKEUS A palota, mint mindig, csupa pompa, sőt ennél is több. A király kitett magáért. Ahasvérus alatt Szűza nem látott még ilyen ragyogást.

SÁDOK A király bizonyára babonás, hisz a számmisztikában, s ez volt uralkodásának hetedik éve.

MÁRDOKEUS A király egyre méltóbb módon s egyre több pompával hódol magának. Nekünk pedig szent kötelességünk örülni királyunk jókedvének.

JOJÁKIM Káprázatos fényűzés, bármerre néztél. A fehér márványoszlopokon bíborkötelekre erősített ezüstkarikákon fehér gyapjú és kék biborszőnyegek lógtak. A padozat fehér és vörös márvány, gyöngy-kirakással, rajta aranyból s ezüstből való kerevetek ...

MÁRDOKEUS Dicsó királyunk előtt s mögötte a fejedelmek és szolgálók, Perzsia és Média hatalmasai, főemberek és a tartományok fejedelmei.

II. FÉRFI És a te helyed hol volt, uram? MÁRDOKEUS A szolgálók között, az első sorban. SÁDOK *(gúnyol)* Urunk szerény, s az alázat, mellyel

királyunk iránt érez, nem engedi, hogy hívság férközzék közelébe.

MÁRDOKEUS Ne méltatlankodj, Sádok, nekem is fáj, hogy titkolnom kell származásomat s nemzetségemet. De ha egyszer ez az ára, hogy megtartassunk. Gondoljatok fogságunk szörnyü éveire ...

SÁDOK Ismerem, miként vélekedsz, uram: e fájdalomak elfeledtetik velünk előző szerencsétlenségeinket.

I. FÉRFI Ne vitatkozzatok újra, meséljétek inkább, hogyan volt...

JOJÁKIM Aranykupákban és mindenféle díszes ser-legekben állott a királyi bor, és volt belőle bőven, királyi módra.

II. FÉRFI És a király...?

MÁRDOKEUS A király mulatott, s nem tudott be-telni ...

SÁDOK *(szavába vág)* No ne, nem a borral, mert azzal igencsak betelt, az alázkodó dicsőítésekkel nem tudott betelni. Jahve tudhatja csak, honnan ez a sok nyelvi lelemény: zseniális, bölcs, a bölcsök bölcse. Észben tartani sem tudom, hogy ez a nyelvvel csaholó, kifulladás szolgai igyekezet miféle sallangokat aggatott reá. Mint sarkából az ajtót, emelik ki helyükből a szavakat, s már úgy szólnak hozzá, miként az Jahvéhoz illenék. Az ostoba szajkói ...

I. FÉRFI Már megbocsássatok, és te meg urunk ... ?

JOJÁKIM Mi túl apró szentek vagyunk ebben az angyali seregletben, semhogy méltók lehetnénk füléhez.

MÁRDOKEUS Méltatlankodásotok még bajt hoz ránk. SÁDOK Alázkodásod pedig nem véd meg a bajtól. MÁRDOKEUS Ami nem sérti Jahve szentségét, nem

vagyuk fukar megadni neki. *(Kis szünet után)* Ha elvárja tőlem ...

SÁDOK Márdokeus, te vagy közöttünk a legidősebb, bölcs szellemi vezérünk voltál. A rabságban te tanítottál egyenes lélekkel járni, de ahogy fordult a kocka, s vele némiképp sorsunk is jobbra fordult, te elvakultál. Te nem látod, hogy ez csak a szólamok szabadsága? Márdokeus, a miénk az alázat istene, nem a megaláztatásé, én nem tudom, hogyan vélekedjek ... ha ilyen ember az, akire fel kellene néz-nem ...

MÁRDOKEUS Viszályt szítasz a békeességben, törvényteleniséget a törvényben.

II. FÉRFI De hát történt ott valami, ami most így összeugraszt itt benneteket?

MÁRDOKEUS Nem történt semmi, semmitől nem kell tartanotok. ő engem félt, és én is féltém őt. Mind-össze erről van szó. Ahogy az imént hallottátok, mi túl apró szentek vagyunk ebben az angyali sereglet-ben, semhogy méltók lehetnénk füléhez.

I. FÉRFI Ami csak rátok tartozik, beszéljétek meg egymás között. Nekünk azt meséljétek el, mi történt. Ezúttal miféle szeszélye volt „a bölcs, a bölcsök bölcse, a zseniális” uralkodónak?

II. FÉRFI Rendszerint egyetlen alkalmat sem hagy megfélemlítés nélkül.

JOJÁKIM Képzéljétek, hatodik napja tartott már az esztelen orgia, s kegyes urunk már-már elpilledt, unatkozott és ásitott, pedig hát hét napra tervezte a mulatságot. Ekkor tanácsot kért a satrapáktól, mivel üzheti el unalmát, s mülátja el kedve szerint a hátralevő napot. Sorban járultak álmos füléhez a legfőbb hatalmasságok, de ő még csak unottabban legyintett valahány javaslatra, mikor egyszerre csak kiderült feje felett az ég, szeme teljes nagyságában bámulta a dorbézoló seregletet, a bambult fásultság helyett arcán emberi vonások kezdtek mutatkozni. Akkor épp Hámán sügött valamit a fülébe.

SÁDOK Fásult, blazirt szeme már sokat látott, s most valami újra, különösre vágott. Valami erősebb, vadabb mutatványra.

JOJÁKIM Mintha ettől az egyetlen fülébe sügött mondattól kipihente volna hatnapi dicsősége fáradalmait, olyan frissen s fiatalon ugrott fel. Újabb ötszáz aranykupát rendelt, s további borokat. A főurak szolgálait pedig szertemenesztette a városban, hogy Szúza valamennyi polgárát, a zsidókat is meghívják a lakomára.

I. FÉRFI Remek ,mulatság, mi?

SÁDOK *(dorgálón)* Te ostoba!

II. FÉRFI A zsidókat is ... ?

JOJÁKIM őket is.

MÁRDOKEUS Nagyon nemes, demokratikus gesztus volt részéről. A fáradt, törődött arcon valóban emberi vonások mutatkoztak.

JOJÁKIM És kis idő múltán már gyűlt is be a nép. SÁDOK Hajtották őket!

MÁRDOKEUS Ellenkezőleg, megtisztelve érezték magukat.

SÁDOK Kizavarták őket kunyháikból. Nem volt elég neki a főemberek hozsannája, egy városnyi kórust akart magának.

MÁRDOKEUS Nagyságának s biztonságérzetének tudatát jelenti ez is.

Sádok gúnyosan nevet

JOJÁKIM És megtelt a hatalmas palotaudvar. Ihatott mindenki kedve és étvágya szerint. A főurakat fel-parancsolta a kerevetekről, és őket, a szűzai sarukészítőket, kubikosokat és kötélverőket, a fazekasokat ültette le. Mindenki aranykupából itta a bort ...

SÁDOK Milyen mulatságos, ugye? A nép beléphet a királyi udvarba, melynek a közelébe se mehetett addig, sőt még a lakomán is részt vehet. Ha láttátok volna, ahogyan a kunyhók rongyos lakóit arany-ágyakra ülteti, s aranykupából kapják a bort. Milyen mulatságos ezeknek az embereknek a tanácstalansága. Mennyire derültséget keltő, nem igaz? — ahogyan repedt kezeikben félénken és zavartan szorongatják az aranyserleget.

I. FÉRFI És mit tettek?

SÁDOK Hát nem mindegy? Még nem rontották meg őket annyira, hogy éljenezni lett volna kedvük, bár ebben „a legnagyobb úr” bizonyára nagyobb kedvét lelta volna. Na de nem baj, majd máskor, egy másik lakomán, ha majd újra étvágytalanná lesz a kedélye, majd elrendeli dicsőítését. Most abban lelta örömet, hogy ő harsogjon nevetve sutaságukon. Amazok meg hallgattak. Kíváncsi vagyok, ő mit hallott ki e hallgatásból.

MÁRDOKEUS Mi mást, mint megilletődést, méltó alázatot.

SÁDOK Megilletődést önmaguk esendősége miatt. Hallgatásuk a gyűlölet sokszólamú néma kórusa volt.

JOJÁKIM Egy ideig valóban mulattatta őt ez a néma döbbenet, de mihelyt pilledni kezdett volna kedélye, Hámán újra a szent fülhöz járult, és királyunk arca ismét felderült. Felállt, és beszédet mondott a rongyos gyülekezetnek. őket úrnak, magát szolgának nevezte, ki erejét nem kímélve népe boldogságáért fáradozik. A népért — így mondta —, mely hatalmas és rendíthetetlen, ezért a bölcs, szorgalmas és tehetséges népért áldozza ő fel életét, legszebb férfikorát.

SÁDOK A ripacs.

II. FÉRFI S a tömeg ... ?

JOJÁKIM Meg kell adni, királyunk nagy művész.

MÁRDOKEUS *(feddően)* őszintén szólott.

SÁDOK A tömeg? Ez a szorgalmas és tehetséges nép? Hálás volt a szavakért, s lassan felengedett döbbenetéből. Beszéde s a bor megtette hatását. A tömeg, ez a szorgalmas és tehetséges nép megbocsátott jó-tevőjének. Üresten, mennyi színtévesztő! Boldogok voltak, hogy megcsókolhatják elnyomójuk korbácsát. Jól sikerült komédia volt. Maga a járvány...

MÁRDOKEUS Miféle járvány?

SÁDOK Hát az a fajta betegség, mely az emésztő-rendszerben kezdődik, és a szájban ér véget. Az a betegség, mely kiéheztetéssel, rablással veszi kezdetét, és kioroszakolt hűségnyilatkozatokban csúcsosodik ki.

MÁRDOKEUS Te elfelejted hányatott esztendeinket, de a nép még emlékezik rá, s vele együtt én is. És most szabadok vagyunk. Egynémely emberi gyarlósággal pedig mi magunk is elhomályosítjuk Jahve feddő tekintetét. Miért nem békél hát meg szíved urunkkal? S a zsidók alázatát miért nem érted meg? Túl hosszú volt a rabság, s e hét esztendő szabadság túl kevés a feledéshez.

SÁDOK Te szabadságról beszélsz, s nem látod, hogy a lélek a rabság szakadéka szélén áll. Ez a nép már talán soha nem lesz teljes valójában egyenes. A rabság idején görnyedt háttal, de délceg lélekkel járt. Most testét kiegyenesítette ugyan, de összefacsarodott a lelke.

MÁRDOKEUS Ám hidd, hogy igazad van.

SÁDOK Én élni akarok, s őket is szeretném élni látni. Én az életre rendezkedtem be, nem a túlélésre.

MÁRDOKEUS Látod, ezért bölcsőbb e nép tenálad. Ők megbékéltek a gondolattal, hogy sorsuk uralkodójuk jövedvén múlik.

SÁDOK Mert ők nem érzik a veszélyt, mely rájuk leselkedik.

I. FÉRFI Uram, ti elvitatkozzátok a lényegét.

II. FÉRFI Kérlek, engedjétek, hadd mesélje tovább. JOJÁKIM

Kis híján botrányba fulladt a lakoma. SÁDOK (*legyint*) Kis

híján? Az egész komédia maga

volt a tökéletes botrány.

I. FÉRFI Könyörgök, ne kezdj újra, ne szakítsátok félbe! Hétszámra ülünk itthon, orrunkat ki sem dugva a házból. Mint a láncos ebek, örködünk és imádkozunk, hát ti nem értitek meg, hogy nekünk is szükségünk van a világra?

II. FÉRFI Egy kis pletyka képében az emberek tár-saságára.

I. FÉRFI Főképp, ha az királyi pletyka ...

II. FÉRFI De aztán nem fukarkodunk a részletek-kel...!

JOJÁKIM Szóval, az úgy volt, hogy míg a palotateremben a király mulatott, Vásti királyné az asszonyok házában szerze lakomát a nőknek. A hetedik napon, mikor urunk szíve megvidámult a bortól...

SÁDOK (*szavába vág*) De szépen tudod mondani. Miért cifrázod? Egyszerűen lerészegedett, és ágaskodni kezdett benne a csodórinulat. Feltámolygott trónusáról, s míg körülötte minden oldalról kezek lóbáltak legyezőket, kivörösödött szemét nagyra nyitva, hadonászva, mint szokott, ezeket mondta (a királyt *utánozza*): meghatott dicséretetek. Gazdagságom minden táját, személyem minden porcikáját fel-emlegettétek, de arról, ami a legkedvesebb nekem, arról egyiketek sem szólt. Egyiketek sem szólt az asszonyok házáról, hol éjszakánként száznál több gyönyörű nő pihen. És engem szeret valahány. S ott van az is, kit valamennyi közül leginkább szerettek, a királyné. A szép csipőjű Vásti. Fogai szabályosak, hegyesek és csillámosak, formái hosszúak és dundik, combja kihívó és hatalmas. Teste mozgása, mint a hullám, mely éjjelente megtörik partjaimon, étvágya, mint a tűz. A legbűszkebb rá vagyok, de ti semmit sem szóltatok róla.

MÁRDOKEUS (*sietve, s szintén játszik*) Ó, kegyes urunk, te leghatalmasabb, oltalmazónk és jötevőnk, ki fényre nyitottad szemünk, és kézen fogsz bennünket e földön, hogyan merhetünk volna belesni szentélyed rejtett bugyraiba. Hogyan merhetünk volna szólni arról, kit csupán számodra teremtett az éjszaka legyőzője, a fény kioldozója. Szépségéről ha szólnunk magasztaló szavakkal — hittük mi, hatalmad árnyékának férgei —, tán megneheztedsz, s miként a vihar örvénye, körülfog miatta tombolásoz. De ha kívánod, halandó szívünk vezére, mi esendő szóval áldozunk szépsége előtt.

SÁDOK (*tovább játszik, Márdokeus felé int*) Hagyd, Hámán, elkéstem a szóval, amúgy sem érnétek fel ésszel ennek az asszonynak az éjjeleit, de hogy lássátok, mily bőkezű vagyok, megajándékozlak benneteket ennek a csodának a látásával. (*Elrédve*) Teste, mint foltatlan hold, huncut halmocskái mögül kél fel a nap, hangulata, mint a pajkos nyári zápor, két combja, mint a hús tüzoszlopai. Húshajlékának tüzes ajka, mint a virág szirma, ha jön a dél, büszke, dagadó tomporú lány. De mit beszélek, néz-zétek meg magatok e csodát. Kegyelmi ajándéku adom nektek megpillantását. Karkás! (*Szól oda egyiküknek*) Hét embereddel most azonnal átmegy az asszonyok házába, s átadod Vásti királynénak üzenetemet: otthagya a nőket, s lepel nélkül, meztelen

átjön ide, s hogy meztelenségében is kitűnjék rang-ja, fejére koronáját helyezze.

MÁRDOKEUS (*már nem játszik, a többiekhez fordul*) Mint tudjátok, magam is Karkás főudvarmester hét embere közé tartozom, vele mentem hát, hogy a királynénak átadjuk az üzenetet, s átkísérjük őt urához.

I. FÉRFI (*hamiskásan*) Vén vagy már, megbízik benned a király.

SÁDOK Újabb izléstelen komédia ...

MÁRDOKEUS Ártatlan szeszély csupán, a bor miatt ... Ne ítélj meg túl szigorúan őt, a legigazságosabb ember is árnyéket vet a földre.

I. FÉRFI Mondod hát, vagy ismét vitába kezdtek?

MÁRDOKEUS Éjfél elmúlt már, mikor az asszonyok házába léptünk. Az éjszakában e terem szőnyegein ezernyi gyönyörű nő pihent. Bent már megcsendesült a vigalom, s az ital s az álom hatására mind mélyen elszunnyadt. Nagyszerű bájukkal csak amúgy sziporkáztak a nők. Többüknek szétzilálódott a haja, drágaköveik szétfolytak pajkosságaik közben, a lelküket mélybe temette az álom. Másoknak szétzilálódott a köntösük; övjük, csatjuk eloldódott, és úgy aludtak, mint a kiterült kancák. Tán királyunkra gondolva álmában nem egy társnője ajkát csókolta önkéntelen-vakon. Combjuk, csipőjük és egyéb tagjaik vadul összegubancolódv. Már meg se lehetett különböztetni, tagjaik közül melyik kié. Királyunk szeretője mind, főurak, fazekasok és sarukészítők leányai, kiket királyunk parancsa vett el szüleiktől. Eszterre gondoltam ottan, s beleborzadt a lelkem. Hisz ő is szép, gyönyörű, s termete, arca a Vástiével vetekszik. Vigyázzátok őt meg nekem, gondolni sem merek róla hasonlót ...

I. FÉRFI Uram, nyugodj meg, Eszter biztonságban van. El nem hagyja a házat, miként mi sem. Itt örködünk, s imádkozunk, de most kérlek, meséld tovább.

MÁRDOKEUS (*erőt vesz magán, legyűri riadalmát*) Egy csodás ágyon Vásti külön pihent — a legszebb valamennyi közül, tele gyöngyökkel, ékszerekkel. Karkás ébresztette. Mint szelíd szellő, úgy ért köntöséhez, de meg sem moccant az alvó nő. Akkor mint puha tappancsú állat tette kezét a vállára, de a hárem gyöngye erre sem ébredt. Aztán, mint zápor előtti szél rázza szelíd erőlyel, mire moccant, s álmában durcásan féloldalára fordult, háttal minékünk. Szegény Karkás türelmetlen urunkra gondolt, kit bor tüzelte hingerjedelme s dicsekvő gögje bizonyára már sürgetett. Kirángatta őt ijedten az álom sürűjéből, s hogy ébredt kócosan s lomha szempillával, azon nyom' előadta neki urunk üzenetét, mire királynénk — tán maga sem tudta, mit beszél — visszaüzent, hogy nem megy. Majd folytatta, amit abbahagyott, az álmát.

SÁDOK S én, balga, még becsültem érte Vástit. A szolgaságba züllöttek közül végre egy ember, ki ha-tárt szab a megaláztatásnak — gondoltam. De hát látom, ez is csak egy ringyó, egy borba és bujaságba oltott állhatatlanság. Jahve, újfent hálát adok neked, hogy nem asszonynak teremtettél. Egyébként ti ezt miért nem így jelentettétek meg a királynak: „álomtól bódultan szólt, uram, nem tudja, mit beszél”. A halálos ítéletét írtátok alá, pedig tudhattátok, királyunk milyen önhitt és indulatos, nem tűr ellen-vetést.

MÁRDOKEUS Bölcs királyunk részegségében is tudja, mit cselekszik.

II. FÉRFI És mit cselekedett?

SÁDOK Na, mit? Hármat találhatsz. Ugyan bizony mit cselekedett? Örvöngött, és odavolt dühében. Földhöz vágta a kupáját, majd sorra kiverte a főemberek kezéből is. A szeme vérben forgott, az imént még viháncoló, bódult gyülekezet pedig dermedten állt. A főemberek s mi, szolganépség, kik láttuk őt már dühösen, belesápadtunk, de azok a szerencsétlenek, a szüzai sarukészítők, kubikosok, a fazekasok és kötél-verők úgy álltak ott az értetlenség súlya alatt, olyan zavarodottan és tehetetlenül, mint mezőn a magvető, ha Jahve tüzes szekere cikázik át a mennybolton. A

szorgalmas és tehetséges nép, amilyen felve érkezett, úgy távozott inait fonva. Csak a törvényhozókat parancsolta vissza, s a főemberek közül a fejedelmeket, hogy megtanácskozza velük : mi a teendő ebben a fölöttébb szokatlan helyzetben.

I. FÉRFI És mire lehet számítani, uram?

MÁRDOKEUS Urunk ,könyörületes, s kire aranypalcájával rámutat, ha bűnös is, szabadulást nyer. Urunk önzetlen lélek, s Vásti gyönyörű; minden bizonnyal megbocsát neki.

SÁDOK De urunk önhiit is, balga büszkesége nem tűri, hogy legyőzessék, s főképp, hogy őt itt nem ember-ként egy pásztorórán, valamely hálószoba zugában, de királyként, az ő ünnepén, „szeretett népe” előtt alázták meg.

MÁRDOKEUS Hittársaim, amit Sádok mond, végül is beigazolódhat. Megrendült buzgó hitem, s rossz sejtéseim vannak. Jó lenne tudni, mi történt a palotában, miután eljöttünk. Eridj, Jojakim, s halld meg ott, hogy döntöttek a törvényhozók s urunk. Eridj azonnal, s hírrel gyorsan visszatérj.

Jojakim el

Mi addig imádkozunk, hittársaim.

Mindenki órá figyel, Sádoknak sincs ellenvetése, imádkoznak

Könyörgők hozzád, Jahve, bölcsesség kútfeje, ki meg-őrözöd vonásainkat. Urunk, ki tejet csorgatsz a csecsemő szájába, és olajat öntesz az asszonyok tömlői-be, segíts békén élni bennünket. Jahve, hatalmas jós-latok születnek szentélyedben, a kelő és a bukó nap országai között minden földeken te vagy az élet ura, téged dicsőít a magasság, te vetted a gabonát, gondozod az ég madarait, táplárod a tenger halait. Hódolni fordulunk tehozzád, bölcsesség ura, mert mi-ként a vihar örvénye, akként vesz körül tombolásod. Haragodban, ha felindulsz, vízőzön a dühöngésed, de bensőd könyörületes. Könyörülj hát választott népeden, Urunk. Cserben ne hagyj bennünket, Jahve, ne hagyj bennünket nyűgnek magunkra. Nyugodjék meg hát tomboló szíved, csillapodjon haragod, Jahve. Könyörgő szóval kiáltok hozzád, tekints reánk, Uram, és teljesítsd kérésünket, hallgasd meg könyörgésünket . . .

2

A palotaterem a hosszúra nyúlt dorbézolás nyomaival. A rendetlenség általános. A színen Sétár, Karkás és Hámán, a király legfőbb tanácsadói. A király feldúlt

KIRÁLY Hallatlan ! Ilyesmi még nem fordult elő. Honnan vette a bátorságot ez a nyomorult néember, hogy megszegyenítsen? Honnan ennyi arcátlanság egy asszonyban? Hát mondjátok meg, sok volt-e az, amit kértem tőle? Ó, miért, miért nem tette meg, hiszen tudhatja, hogy kíméletlen vagyok, pedig annyira szeretem. Mondjátok meg, mit tegyek? A derekamtól le-felé már meg is bocsátottam neki, de az eszem tiltakozik, nem tudja elviselni a tiszteletlenséget. Hát hol volt az esze ennek a nyomorultnak, engedetlenséggel alázni meg engem, ennyi szerencsétlen előtt?

SÉTÁR Kegyes uram, Vásti többé nem méltó hozzád. Asszony törvénye az engedelmesség. Ez a legkevesebb, amivel urának tartozik. Ha teste, mit oly nagyon megkedveltél, külön élhetne dacos fejétől ... De hát ez lehetetlen. Vedd el koronáját, s íteld őt udvarodban örök némaságra. Te csak a testét tartsd meg magadnak. Jogod és hatalmad van hozzá.

KIRÁLY Ostoba beszéd. Mit érne ő a hangja nélkül? Becézgető szava, sikongó jókedve, kis visibálásai, s végül, mikor hullámként süllyed s emelkedik alattam, aléltásba hulló sikolya éppúgy hozzátartozik a gyönyörhöz, mint vulkánteste, ágyéka, combja. Nem, ez nem jó ötlet. A teste bírja szóra száját, s elhallgattatni képtelen vagyok. Meg aztán nem is akarom. „Ha ezt tenném, a gyönyörűség legszebb pillanataitól fosztanám meg magam.

KARKÁS Kegyes uram, leghatalmasabb uralkodó — itt erélyesebb intézkedésekre van szükség. Hallgasd tanácsomat: Vásti ne legyen többé királyné, s ne legyen a király ágyasa sem. Vettessék vissza fazekas apjához, gyűrje az agyagot, s korongozzon, égesen cserepet tűző napon, s ne királyi parancs, a nap melege dobassa le vele leplét. Haja, köldöke s szemérme teljék meg az út porával, kubikosok örömtelen ringójává váljon, eszt veszve e vesztesség felett. Büntetni ,kell. Ha ő elfeledte, hogy trónusod árnyékában milyen magasra lemelkedett, úgy emlékeztetni kell őt a mélységre, ahonnan magadhoz emelkedett. Nincs szörnyűbb dolog a zuhanásnál. Ezzel büntesd őt, uram. Meghagyva életét, a nép előtt kegyelmességedről teszel bizonyosságot, ugyanakkor igazságos bosszúd is kiteljesedik: nap mint nap megölöd a lelkét, s nincs ennél felemelőbb elégtétel.

KIRÁLY Ez nem is hangzik rosszul ...

HÁMÁN Én kérném füled kegyét, uram.

A király int, hogy szólhat

Te bölcs és haragvó fejedelem, leghatalmasabb mindenek fölött, istenek helytartója e földön ... KIRÁLY *(türelmetlenül leinti)* Elég legyen, meddig akarod folytatni Imég ezt az idétlenkedést?! Az ilyesmire most nincs idő, most tenni, dönteni, dönteni kell ! HÁMÁN Uram, te megcsalattál, pártját fogtad a gyöngének, és szíve elhajolt tőled, magadhoz emelked az elbukottat, és lelke lázadásba tört ki ellened. Nagy bűn ez, urunk, mit megtorlatlanul hagyni nem lehet, de nagyobb bűn, mit e földi teremtmények szegylene engedetlenségével birodalmod ellen követett el. Gondolj bele, uram, a hír, mint az ég madara, olyan sebesen száll mind a négy szél irányába, a hír, miként az elhintett mag, szárba szökken, a hír hamar tovaröppen, uram, és mérges gyümölcsöt terem, mert megfog az emberek lelkében. Vásti nemcsak ellened vétett, engedetlenségével birodalmodra tört, hogy elveszejtse azt.

SÉTÁR Na nem, ez túlzás. Nem értem, 'hogyan jön ide a birodalom, mi köze lehet egy nyugólódó néember-nek a birodalomhoz. Még hogy a birodalomra tör ...

KARKÁS Ostoba vagy, mert fecsegsz. E percben én sem értem még, de rosszat sejték. Hámán nagy bölcs és ravasz, a királyi ostor csipősebb vége ő. Tudja, miként élesse fel királyunk haragját, s azt is, hogyan szerezzen neki békességet.

KIRÁLY Halljuk !hát.

HÁMÁN Uram, mint mondtam már, Vásti nemcsak 'ellened vétett, Ide birodalmodra tört, hogy elveszejtse azt. Mert gyors lábán jár a hír, uram, és kőza lelkekbe könnyen beletéved. Birodalmod minden asszonya hírül veszi majd a királyné engedetlenségét, mint a gyom telepszik .meg szíven és agyán, s nem becsüli ,majd többé urát. Ezek az asszonyok azt mondják majd: Vástinak lehet, nekem nem? És így fog-nak tenni a fejedelemasszonyok és a főemberek feleségei és azok, kiket hűségesekként sarukészítők és kubikosok mellé, engedelmesekként fazekasok és kö-télverők mellé rendelt az !éjszaka őrizője, a nappal kioldozója. Mert asszony szája rontja meg a házat, uram. Az ajka simább az olajnál, ha kezes s engedékeny, színmézet csepeg, de ha rést üt szívében az engedetlen ostobaság, kígyó mérget nyáladdza háza népére, s megfertőzi a békét. Asszony szája csorbítja ura elméjét s acélos fegyverek élet. S mint szélben a pernye, terjed arcátlanságuk, míg végül urukat ágyukból is kitasztják. A békétlenség mint a gyom veri fel az emberek otthonát, s ha külön-külön minden házban viszály van, !akkor a birodalmodban van békétlenség. Vedd, uram, birodalmodat az asszonyok ellen, s hozz törvényt, Imíg nem késő, s ezt hirdessék ki királyságod mindentartományában : legyen minden férfi úr az ő házában, s birodalmod illetéknépp megóvod. A királynét pedig meg kell ölni, vére szolgáljon okulásul a többinek, s új királynét kell választani, frisset és szebbet birodalmod lányai közül.

A szin ismét Márdokeus lakása, pár nap múlva, reggel. Eszter unottan tesz-vesz a lakásban, így a nézőnek is alkalma van megtekinteni, hogy termetre, arca valóban kifogástalan szépség. Márdokeus egy kereveten ül, és olvas. Eszter apja lábához kuporodik a földre

ESZTER Az asszonyokról mesélj, apám, legszebb történeteid órólok szólnak.

MÁRDOKEUS De hiszen valamennyit ismered már. ESZTER Imádságainkat is mind ismerem, mégis valahányszor újramondatod őket.

MÁRDOKEUS Imádságaink Jahvéhoz szólnak szabadulásunk végett, Eszter, ne légy tiszteletlen.

ESZTER Sáráról beszélj, kit Ábrahám megtagadott, szólj Hágárról, ki fiat szült neki, mesélj Juditról vagy Lót lányairól...

MÁRDOKEUS Hányszor mondtam már, Eszter, Ábrahám nem tagadta meg Sárát. Ezen mi ma hajlamosak vagyunk megütközni, de hát az évezredekkel ez-előtt történt, akkor más szabályok voltak érvényesek, máserkölc ...

ESZTER Miféle szabály 'az, hogy a feleséget kiszolgál-tatja a férje, 'magát pedig igyekszik megóvni a veszélytől?

MÁRDOKEUS Ábrahám a népéért cselekedett így. Az úr azt ígerte neki, hogy nagy néppé teszlek, meg-szaporítalak és megsokasítalak. De hát ha ő, a nemző meghal, hogyan válhatna ez valóra?

ESZTER (*unja*) Akkor a Lót lányairól beszélj : „Apánk öreg, és nincs férfi a vidéken, ki hozzánk járna, ahogyan ez az egész földön szokásos ...” — meséld el, kérek.

MÁRDOKEUS (*megbotránkozva*) Te a szentség mögött is a sikamlós kétértelműségeket keresed? Hát ilyen néveltelek én téged? Úristen, hová tévednek el a gondolataid? Mivé színezi a te képzeleted ennek a szent életű szerencsétlen férfinak és nem kevésbé szerencsétlen lányainak a történetét. De hiszen amivel a te képzeleted játszik, merő félreértés, tévhit. Haladéktalanul igazságot kell szolgáltatnod a jámbor 'és istenfélő Lótnak és lányainak. Megdöbbenő, és észre sem vettem, hogy te hátsó gondolatokkal, pajzánságokra 'kiváncsian hallgattad végig e történetet. Hát mivé lettél te? Nem ismerek rád !

Kintről kürtszó hallik, kevéssel ezután az I. Férfi jön be sietve

I. FÉRFI Most 'hirdették ki a király parancsát ...

MÁRDOKEUS 'Hála Jahvének 's látomásom bölcsessé-gének, semmi gondom vele.

I. FÉRFI Katonák járják a várost, uram, s szép ábrázatú szüzlányokat keresnek.

MÁRDOKEUS E házat csak férfiak lakják, jól tudod ...

I. FÉRFI Én tudom, uram, de mindenütt ezt mondják a katonának, s neki parancsa van: ha ezt hallja, ne értse. Azonfelül nekem csak szám van, a katonának fegyvere is. Szókj meg Eszterrel, uram, ha menteni akarod, vidd el a háztól.

ESZTER Mit akarnak a katonák, és miért kéne meg-szóknöd velem?

MÁRDOKEUS Királyunk elűzte Vástit engedetlensége miatt, s most új királynét választ magának.

ESZTER 'Katonákkal? A katonáira bizza, ki legyen a királyné?

MÁRDOKEUS Nem bizza a katonáira, Eszter. A katonák csak arra valók, hogy mindenkit, ki fiatal és szép, elé vezessenek. Majd ő választ, kit tart meg maga mellett.

ESZTER Terelik őket, mint kecskéjét a pásztor? Hát miféle ember ez a király? Biztosan sunyi vigyorú, disznószemű, sörtés, tapogatóra éhes, szeme vérben forog ...

MÁRDOKEUS Királyunk jó ember, Eszter. Erőszakot senkin nem tesz, s jól bánik népével. Azonfelül szép ábrázatú, s még fiatal, erős. Csak hát szeszélyes, de végül is ez 'a hatalom kiváltsága.

ESZTER De hát mi közöm nekem mindehhez? „Az az én házam az én váram” — szoktad mondani. Vedd meg a váradat, atyám! Rejtettél látásuk elől is, hány-

szor füstölögtél hitványságuk miatt. Alja nép, lusta és hazug — mondtad —, dicsekvő, el ne keveredj velük ! És Jahvéra hivatkoztál, ki megiltotta, hogy idegen nép fiait és lányait szeressük.

MÁRDOKEUS Eszter, ez a helyzet merőben más, a hatalommal nem jó ujjat húzni.

ESZTER Én megértettem, apám, a te féltő aggodalmadat s Jahve rendelését, de téged most már végképp nem értelek, s attól tartok, magad sem érted már ön-magad. Mire tanítottál te gyakorta? „Becsapni a hozzád közel állókat, vétek; megcsalni istenedet, naivitás; önmagadat becsapni viszont felér egy öngyilkossággal.” Ha kezükre adsz, vétkezel, mert becsapsz engem, ha az ágyába dugsz, Jahve rendelését hágod át, mi-közben önmagadat tagadva, magadra emeled kezéd. Szókj meg velem, apám. Undorító, amit itt az ember-rel művelnek. Ne akard, hogy egy örült ringyójává váljak. Kérlek, szókj meg velem.

MÁRDOKEUS Igen, legszívesebben ezt tenném... ESZTER

Akkor hát miért ülünk még itt? Vigyél már

valahová! Apám, én nem akarok kecskék módjára terelve ringyók sorába állni.

MÁRDOKEUS Okosan beszélsz, Eszter. Eszembe nem jutna odadobni téged neki. De szökni nincs hová. Hazánkban is ő most az úr, s nincs út, mely tőle elvezet. Legyünk béketűrők és engedelmesek, így intette népünket Jahve. Bölcsességünk kell fegyverek élet vegye. Nemzettségünket s hitünket is tagadnunk kell, látod. Szeszéye ellen így védjük magunk. Népeden segítesz, ha netán kiválaszt. Mitől tartasz hát? Mondtam már, királyunk jó ember, azonfelül szép ábrázatú férfi, s még fiatal, erős ... Az asszonyokról mondtad, hogy meséljek. Nos, Ráháb megtette, amit az Úr ügyéért tennie kellett, Sára értette az úr szavát, a te szépséged, Eszter — Izrael szépsége lehet, akár a Judité hajdanán. Izrael szépsége pedig arra való, hogy legyőzze a túlerő brutális hatalmát. Utóvégül miért ne kacérkodhatnál te vele? Ez az érdekel most minden másnál fontosabb, szentesít minden eszközt.

ESZTER (*megütközve*) De apám... Hiszen ez kétségbe-ejtő ...

És épp te, te javasolod ezt nekem?

Dörömbölnek az ajtón, kintről vita hallik. Márdokeus háza elé katonák érkeznek. Eszter a dörömbölésre ijedten bújik el a szomszédos szobába. Egy tiszt lép be

TISZT (*körül néz*) Nő van?

MÁRDOKEUS (*meginog és hallgat. Majd*) ...Nincs! TISZT Kutassuk át a házat?

Márdokeus ijedten néz körül, semmit sem szól

Ide hallgass, öreg, ha te itt makacskodsz, én a katonáimmal átkutatom a házat, de jól vigyázz, ha meg-találom a nőt, én nemcsak őt, de még az aranyaidat is elviszem.

Kis szünet után

Látom, nem szívesen válsz meg a lánytól. Mert ide--bent van, jól tudom. A besügóinkat nem azért fizetjük, hogy a szájukat tátsák. Végül is megértelek. Épp ezért egy előnyös üzletet ajánlok neked: add az aranyaidat, s megtarthatod a lányod. Én nem láttam, nem hallottam semmit, s ti éltek, mint ennek előtte. Nos?

Márdokeus kétségbeesetten hallgat, a tiszt ajtót nyit, s beinti a katonákat

Hát akkor lássunk hozzá.

ESZTER (*ijedten s felháborodva jön elő*) Apám, hát miért nem fizetsz?

MÁRDOKEUS Mert nagyobb érték van benned. Készülj, Eszter, velük kell menned ! Csak asszonyi csel-lel, okosan, s származásodat el ne áruld senkinek !

ESZTER Apám, ne hagyj, ne eressz velük. (*Előbb az apjának, majd a katonáknak ront*) Eresszetek! MÁRDOKEUS Fegyelmzd magad, Eszter ! Jahve a bün-bocsánat istene, könyörületes és irgalmas, hosszútűrő és nagy kegyelmességű, nem hagyhat el minket. Hogy így alakult az életünk, minden biztonnyal Jahve rendelése. Eszter, ne ellenkezz !

A katonák kifelé terelik Esztert az ajtón

ESZTER *(már kifelé mentében, az apjához)* Becsapni a hozzád közel állókat vétek, megcsalni istenedet — naivítás. De te önmagadat is becsaptad. Mit tettél, apám?

Függőn

MÁSODIK FELVONÁS

1

Két év múlva. Eszter hálósobájában, fölöttébb lenge öltözékben. Tükre előtt rendezí magát, amikor belép a király

KIRÁLY *Üdvözöllek, szerelmesem! (Lép hozzá, s már érintené)*

ESZTER *Úgy, kedvesem, megjöttél hát? Lépj csak be a szerelem házába.*

KIRÁLY *Gyönyörű vagy ina, Eszter, kívánlak.*

ESZTER *En meg a vágyódó után vágyódom.*

A király közelebb lép, már-már átölelné

Ugyan, hagyj már el, édesem! (Elhárítja a király ölelő mozdulatát, de ezt követően, szinte azonnal ő kél fel a kerevetről, s öleli át a királyt. A taszítás és a csábítás egyidejűleg van benne magatartásában)

KIRÁLY *(átöleli Esztert)* Szépségem ... Gyönyörűm ... *(Az ölelés biztatására már hámozná le Eszter köntösét)*

ESZTER *(gyöngéden eltolja magától)* Ő, ne bánts még, ne nyúlj hozzám.

KIRÁLY *Kicsikém, kincsem, nagyon kívánlak. Eszter Kérlek, hagyd ezt, ne folytasd tovább. KIRÁLY Miért húzódsz el, kérlek, simulj hozzám. Meddig akarsz ellenkezni még?*

ESZTER *Nem szeretem a tested illatát. Mint hitvány, tüzelő szuka, úgy érzem magam a közeledben. Felzaklatsz, s már annyira kívánlak, hogy nem vagyok többé a magam ura. Eredj, ne közeledj hozzám.*

KIRÁLY *Ne törődj vele, édes, így vagy te csodálatos. Eszter Hagyj békén, eszemet veszttem tőled.*

A király átöleli, de Eszter ellöki magától

KIRÁLY *Hazudsz. Azt mondd meg inkább, miért hitegetsz, miért nem akarod te is, amit én?*

ESZTER *Hiszen azt mesélem. Eszemet veszi a vágyam, s épp ezt nem akarom. Én a magam akaratából s nem esztelen testem hajcsárkodására szeretnék melléd feküdni.*

KIRÁLY *Nagyszerű! Szerelmes kincsem, ne húzódj el, simulj már hozzám, kérlek.*

ESZTER *(enged)* Te vagy az egyetlen ...

KIRÁLY *Édes, szerelmes kicsim ... (Lehámozza Eszter köntösét)*

A szín elsötétül

2

A királyi palota kapui előtt. A színen Márdokeus, örök, később Hámán. Márdokeus érkezik, be akar menni a királyhoz, de a palotaörök útját állják

I. ÓR *Mit akarsz?*

MÁRDOKEUS *Bejutni a palotába.*

II. ÓR *Nem hívtattak, semmi keresnivalód itt! MÁRDOKEUS Nekem akkor is be kell jutnom, a dolog fontos ...*

I. ÓR *Semmi nem lehet olyan fontos, amiért mi meg-szegnének Hámán parancsát.*

MÁRDOKEUS *Az ördögbe Hámánnal! Végére is ez a dolog nem tűr halasztást. Hagyjátok végre ezt az ostobaságot, magával a királlyal van beszédem.*

I. ÓR *(a másik örhöz)* Eridj, szólj Hámánnak, hogy nem bírunk vele.

MÁRDOKEUS *(bosszúsan)* Ostoba cseléd. *(Haragosan)* A királyt véded, miközben a legnagyobb vétket követed el ellene.

Hámán megérkezik

HÁMÁN *Mi van, mi olyan fontos, hogy miatta füttyölsz a rendeleteimre?*

MÁRDOKEUS *Haladéktalanul be kell jutnom a királyhoz.*

HÁMÁN *Hitvány szolga, aki még a tisztességet sem tanulja meg. Köszöntés nélkül mersz szoba állni velem?*

MÁRDOKEUS *Értsd meg, uram, erre most nincs idő, a dolog fölöttébb fontos, királyunk életéről van szó. HÁMÁN Szóval te a király életére akarsz törni?! MÁRDOKEUS Épp ellenkezőleg, uram, a királyt sze-*

retném megmenteni.

HÁMÁN *Te? Egy ilyen tiszteletlen szolga? Hadd lám elébb, hogyan köszöntesz, ha előtted állok?*

MÁRDOKEUS *Kérlek, uram, ne, mert e ceremónia még vezetes lehet. Az imént értesültem róla, hogy vala-kik merényletet tereltek ki, hogy elveszejtsék leghatalmasabb uralkodónkat.*

HÁMÁN *(érdeklődéssel)* *Hogy mondd?*

MÁRDOKEUS *Embereim biztos értesülései alapján az udvarmesterek, a király küszöbének őrizői meg akarják ölni urunkat.*

HÁMÁN *Ez biztos?*

MÁRDOKEUS *Értesüléseim csalhatatlanok. Végezni akarnak velem. Bizonyítékaim vannak ellenük. Eressz hát, hogy jelentsem a királynak.*

HÁMÁN *Hadd csak, hadd. És mondd, mikorra tervezik a merényletet?*

MÁRDOKEUS *Az 'asszonyok házában, a hálósobájában akarják meglepni, mikor bizalmas kettesben van a királynéval.*

HÁMÁN *Ez jó ízésre vall.*

MÁRDOKEUS *Bemehetek hát?*

HÁMÁN *Szó sem lehet róla, majd én mindent elintézek.*

MÁRDOKEUS *Akadályozd meg, kérlek, hogy vér folyjon. Intsd békességre őket. A dulakodásban tán még a királynét is megsebzik. Vedd elejét az ostoba erő-szaknak.*

HÁMÁN *Na, jól van, szolga, csak eridj haza nyugodtan, a dolgot majd én rendezem. De aztán ne feledkezz meg a tisztességről, mellyel uradnak tartozol!*

MÁRDOKEUS *(miközben el, magában)* *Eszter, imádkozni fogok érted.*

3

Szín a király pompás, fényűző palotája. A király kényelmes kereveten ül egy kártyaasztal mellett. Unatkozik, kockát vet. Mellette boroskancsó, wókupa. Szép lányok hevernek lábánál. Iszik, kockázik, nyugtázkodik

KIRÁLY *(a lábánál heverő lányokhoz)* *Ő, lányok, ne nevessetek ki. Szerelmes vagyok úrnőtökbe. Ez a lány tud valamit, amihez egyikőtök sem ért. Nem ismerem ki magam rajta. Nektek csak az alakotok s az ábrázatok más, egyébként egyformák vagy-tok. „Igen, uram, hogyne, uram, parancsára, uram.” Ha kívánnálak is 'benneteket, adakozó hajlamotoktól, mint ág hegyétől a madár, úgy válna meg testetektől a vágyam. Hitemre mondom, a kéjeknek ilyen bőséggel terített asztalánál étvágyamat veszttem. Ő viszont más, ő felesel, ellenkezik, olykor még tiszteletlen is. „Hódíts meg, ha kellek neked” — mond-ja, s ez a nyelvelés, meglehetősen furcsa, de kedvemre van. Eszter 'királyné rugalmassá teszi a testem, 'és éberen tartja az elmém. Múskor meg oda-adó, megadó, lángba borult szerető. Akár a vulkán, akkor tör ki, s akkor vonul vissza, mikor a kedve tartja, s lelke örök bizonytalanság. Mindig más és más stratégiát kell kidolgozzak, hogy áttörjem sáncaikat, elfoglaljam a várakat.*

Belép egy szolga

SZOLGA *Uram, Hámán satrapa kér bebocsáttatást fenséged színe elé.*

KIRÁLY *(tettetett bosszúsággal)* *Jöjjön, ha már ügyis megzavartál. Eridjetek, lányok, unalmas dolog a politika, mi más egyébért jönne ez ide.*

A lányok szétröppennek, Hámán lép be

HÁMÁN *(alázkodó gesztussal)* Uram, te bölcs és haragvó fejedelem, leghatalmasabb mindenek fölött, istenek helytartója e földön ...

KIRÁLY *(unottan félbeszakítja)* Elég, Hámán, nem alkalmas idő ez most a ceremóniára. *(Tettetett komolysággal)* Tragikus időket élünk. Ostromra készül a király, s te formaságokkal töltöd az időt.

HÁMÁN Miféle ostromra, uram?

KIRÁLY Odaát, az asszonyok házában váramat nap nap után vissza kell szereznem.

HÁMÁN Te tréfálsz, uram, de az ügy valóban komoly. Az életedet mentettem meg az imént. Egy összeesküvést lepleztem le, ellened mesterkedtek, de én el-vettem tőle a kedvüket.

KIRÁLY *(tettetett komolysággal)* Hámán, te óriási vagy. *(Günyolódva, szerepel)* Ki tud szemedbe nézni, ha szigorúan pillantasz, ki tud elmenekülni, ha nyomon követsz, dicsőséged oly igen ismerem.

HÁMÁN Ne günyölődj, uram.

KIRÁLY Hát mit kívánnál, hogy legyek hálás? *(Szigorúan)* Te csak a kötelességedet teljesítetted, szolgál! Felmagasztaltalak, székedet feljebb helyeztem mindenik fejedelemnél. Mit akarsz még? *(Megenyhülve)* Na, ülj le, és igyál egy kupa bort. Mit egy kupával, tizzel, hússzal. Ha már a szívem megrészegedett, részegedjék meg az elmém is. Szóval összeesküvés?! És már a fán lógnak? Nagyon helyes! Ígyál!

Isznak

HÁMÁN De más baj is van, uram...

KIRÁLY Na, nem, bajokról nem akarok többet hallani. Igyunk, s kockázzunk inkább.

Isznak, kockát dobnak

Te, tudod-e, hogy nem tréfáltam az imént? Épp Eszterről akartam mesélni a lányoknak. Kacagása fülembé költözött, lehelete vállam gödrében verdes. Mindig, mindig az ölelésére vágyom. Bárcsak hallgatni tudnék erről, de nem tudok, úton-útfélen ki-fecsegem.

HÁMÁN Uram, ez csak a te dolgod, rád tartozik, de a birodalom...

KIRÁLY Hogy mit összevissza fecsegsz te. Felakasztattad őket, rendben, állíts helyükbe másokat. HÁMÁN Már megtettem, uram.

KIRÁLY *(ingerülten)* Hát akkor miféne bánt, te fa-tökű? Veled még az asszonyokról sem lehet beszélni? Hát háltál te már zsarátnokon? Te, te fonnyadt ágyékú katona. Meséld el, milyen a feleséged az ágyban. Mozgatja-e a fenekét, vagy lusta bivalyként fetreng hullógerjedelmed pocsolójában? *(Kis szünet után)* Na, ne vedd a szívedre. Tréfa volt csupán. Ígyál, s kockázzunk, egyébbel ne törődj.

Kockát dobnak, isznak

Te folyton nyersz, szolgál! Hát ez a becsület? Hát hol marad a 'hála'?

HÁMÁN Nem teszem könnyű szívvel, uram, de úgy látszik, a szerencse nem ismer rangokat. Mármint ez a kockaszerencse. Nekem szerencsém van a kockán, néked szerelemben ...

KIRÁLY Úgy gondolod? *(Ez hízeleg, jólesik neki)* HÁMÁN Érdekel is téged, hogy én mit gondolok ... KIRÁLY Hát ez így igaz.

Tovább játszanak

HÁMÁN Meg vagyok bántva, uram.

KIRÁLY Nocsak, tán nem én sértettelek meg. *(Ismét színlel, günyolódva)* Ó, egek, háborúk kegyetlen istene, Moloch, s te, aranyak égi ura, Mammon, hogy züllesztettétek lelkeim odáig, hogy megsértsem e szol-át?

HÁMÁN Uram, ne günyölődj velem. Az én egyik szolgálóm sértett meg engem. Bizonyos Márdokeus. *(Iszik)* Jó ideje figyelem, itt botlok bele örökkön kapud

előtt, de meg nem alázkodik, a tiszteletet nem adja meg. Egyébként is, nagyon gyanúsán viselkedik. Szolga, akár a többi, de...

KIRÁLY Akárcsak te is!

HÁMÁN Úgy van, uram, szolgálód szolgálója ó, de tiszteletet nem ad urának, elvetemült és lázadó. Én azt hiszem, ennek valami kapcsolata volt az össze-esküvőkkel. Alighanem egy koszos zsidó. Ő tagadja, uram, de ezek tesznek így. Őnhittek, büszkék, és okosabbnak tartják magukat mindenkinél. És még ha csak énrolam lenne szó, de az engem ért sérelem téged is gyaláz, uram.

KIRÁLY Ugyan, ne beszélj marhaságokat. Ismerem én ezt a Márdokeust, mit árthatna nekem? Karkás főudvarmester egyik embere, bejárása van az asszonyok házába, mit árthatna ez a fonnyadt ágyékú vénember nekem. Különbösen is, alázkodik az öreg, arccal a földre veti magát, ha lát. Hogy köze lenne az összeesküvéshez? Merő képtelenség. Ez egy ragaszkodó ember, hűséges alattvaló.

HÁMÁN Képmutató ez, uram, csak színleli az alázatot, nyájas és izlést bántón szívélyes hozzád, de szívében megvet s elárul. És ilyen az egész nemzetsége. Épp e nyájasságuk zavar meg. Hamuval hintik le paraszuk, de ha egy óvatlan pillanatban rálépsz, megpörköli talpad. Nincs színe és fonákja, mint bár-ki más ember fiának. Nem tudod, mikor csap be, s mikor mond igazat. Mert ilyenek ezek. Őrizkedj, uram a veres embertől.

KIRÁLY De hát ártott ez az ember már neked, hogy ennyire kivagy ellene?

HÁMÁN Még nem, uram, de majd fog. S velem együtt neked is. Hisz épp az imént mondtam: bármibe le-fogadom, hogy köze volt az összeesküvéshez. KIRÁLY Vannak bizonyítékaid?

HÁMÁN Nincsenek, uram, de a szimatom még soha nem csalt meg.

KIRÁLY Hát ha nincsenek, akkor meg ne törődj vele. Hadd ne mondjam, mire használd a szimatodat. Ígyál inkább, s dobd a kockát. *(Iszik, s már dobnak)*

HÁMÁN Uram, te nagy méltóságra emeltél engem szolgálataimért, felmagasztaltál, széketem feljebb helyezted mindenik fejedelemnél. Mindezt érdemem szerint. Az imént jelentettem épp, hogy felköttem küszöböd két őrizőjét, kik kezűket akarták rád emelni. E szolgálataimért, uram, kérlek, add nekem ezt az embert, add nekem ezt a népet. Gyanús valamennyi. Gondold el, szétszóródtak egész birodalomban, s nem lehet a fejükbe látni, nem lehet a nyelvüket érteni. Honnan tudhatjuk, uram, miben törik a fejüket? Titokban más istent tisztelnek — ezt embereimtől tudom —, s tudod, hová vezet ez? Az összeesküvők tettéhez. Uram, ha szolgálataimat elismered, add nekem ezt az embert, s add nekem ezt a kőszá nemzetséget.

KIRÁLY Felindult a te lelked, mert ez a vén, kibe kapum előtt botlasz, nem alázkodik meg előtted. Szolga a szolgát nem tiszteli igazán, holott...

HÁMÁN *(a király szavába vág)* De hát ennek a szolgának én ura vagyok ...

KIRÁLY *(ingerülten)* Ne vágj a szavamba, szolgál! *(Kis szünet után némiképp enyhülten)*, Látod, teljesen összezavartál, nem tudom követni a gondolataimat... Iglyunk, áradjon a vérünk, ez majd elgörgeti a gondolat útjából az akadályokat ...

Isznak

... jusst sem jut eszembe ... Na, tételezzük fel, hogy neked adom az öreget s egész nemzetségét, bár, mondom, én elképzelhetetlennek tartom, hogy áruló legyen. Nos, ha a kezedre adom őket, akkor mihez kezdesz velük?

HÁMÁN Akkor, uram, azt teszem velük, amit királyom s a birodalom iránti hűségem diktál. A lázadókat fára kell kötni, meg kell égetni, engedetlen nyelvüknél fogva kampóra kell felakasztani őket a nyüzöttereken. *(Fokozatosan gerjed be, s már ordít kifulladásra)* Férfit és nőt, fiatal és öreget, anyát és gyermekét, ki kell irtani ezt a nemzetséget ...

KIRÁLY Nyugodj meg, Hámán. \Úgy hadonászol itt, mintha eszedet vesztetted volna. Úgy látszik, te nem

birod a bort, de hát sohase bírtad. Mindig is leittalak. Te már a kezedre léptél, mikor én még újabb kupákat emeltem.

HÁMÁN Uram, még távolról sem ittam annyit, hogy ne tudjam, mit beszélek. Régen ismersz, s ismered hűségem is. Ha becsülöd érdemeimet, uram, nekem adod Márdokeust s a nemzetségét.

KIRÁLY Neked teljesen elment az eszed. Kérlek, fejezd be végre. *(Kis szünet után)* És különben is, mi hasznom származik nekem abból, ha a kezedre adom őket?

HÁMÁN Hát a biztonságod, uram, a birodalom tisztasága, áttekinthetősége.

KIRÁLY Ne beszélj félre, Hámán. Én világosan kérdeztem *(tagoltan)*: nekem mi hasznom származik ebből?

HÁMÁN Uram, a szolgálataim.

KIRÁLY Te összetévesztetted magad valakivel. Te nem fizetsz, te nem fizethetsz nekem a szolgálataiddal. A te szolgálataidért én fizetek. És tudod mit? Az életedet adom a szolgálataidért. Meg egy-egy kupa bort. *(Tölt)* Igyál!

HÁMÁN Tízezer!

KIRÁLY Tízezer mi?

HÁMÁN Tízezer ezüst.

KIRÁLY Nem értem...

HÁMÁN Tízezer ezüstöt fizetek értük a kincstárnak. Uram, kérlek, add nekem őket. Gondold meg, uram, meg nem alázkodik, tiszteletet nem ad urának... s bár bizonyítani nem tudom ugyan, de tapasztalt ember vagyok, uram, s esküdni mernék rá, hogy köze volt az összeesküvéshez.

KIRÁLY...Tízezer ezüstöt? Ez nem kis összeg. Hát ennyire gyűlölöd őket? Na és honnan veszed?

HÁMÁN Kiteremttem, uram. Hogyan mondtad *(az imént?)* Szolgálataimért az életemmel fizetsz. Nos, ők is fizet-nek; a munkájukkal fizetnek halálukért. A bőrt nyúzom le róluk, éjt nappá téve dolgozni fognak, de még holtukban is megrabolom őket: lenyírom a hajukat, kiverem a fogaikat...

KIRÁLY Ne oszd meg velem az ocsmányságaidat. Szóval nagyon szeretnéd őket?

HÁMÁN Nagyon, uram.

KIRÁLY Hát... ugyan nem értek veled egyet, de hadd legyen! *(Alkukötésre tartja a kezét, Hámán beleüt)* Ezt tekintsd kítüntetésnek. Szóval tizezer?

HÁMÁN Tízezer, uram.

KIRÁLY Hát akkor igyunk az alkura.

Töltenek, isznak

Na és hogyan gondold?

HÁMÁN Egyetlen napon. Egyetlen napon végezni kell valamennyivel. A birodalom egész területén ugyan-azon a napon.

KIRÁLY És; melyik lenne ez a nap?

HÁMÁN Ahogy parancsolod, uram.

KIRÁLY De hát nem megvetted őket? Te döntesz. HÁMÁN Vessük ki kockán, uram. Sorsot vetünk rájuk.

4

Másnap reggel, ugyanott. A király ingerült, fáradt, kialvatlan, a lányokkal is, kik kacéran belibegnek hozzá, elutasítóan bánik

KIRÁLY Nagyon kedvesek vagytok, de, kérlek, most ne bántatok. Huncutságotok csak ingerel. Nehéz volt ez az éjszaka, gyávává tett a bor, s egyedül háltam. Nyugtalan álmom volt. Asszonyok sírtak, gyerekek visítottak... Hámán és az a buta egyezség, csak az lehet az oka, meg az a rengeteg bor. *(Kis szünet után)* Hát ti még itt vagytok? Tűnés! Kifele!

A lányok riadtan távoznak

Ámbár... tizezer ezüst... de ezt az öreget is sajnálom... Á, mindennek ez az én jó szívem az oka... De végül is Hámántól se tagadhatok meg mindent... Egyébként... akár vissza is vonhatom. És miért ne tehetném meg? Hadd érezze a szolgálga, hogy van ura.

Az alattvalókat nem tanácsos a bizonyosság hité-ben ringatni. Bűnt szül ez is, akár a lustaság... Hajszolni kell a lelket, hadd kapkodja a fejét, akkor majd nem jut eszébe hóbörögni. A szolgálga mindig akkor vetemedik hitványságra, ha elaltatod a lelkét. A kutya is jódoigában vész meg. A szíve, az igen, az legyen a helyén, de a vacsorája, az soha ne legyen biztos. *(Egy gongot üt meg, a jelre bejön egy szolgálga)* Szólítsd elém a kapum előtt ülő öreget, valami Márdokeus, a Karkás embere...

Szolga el

(Hamiskás mosollyal) Én nem hiszem, hogy Hámán túlságosan boldog lesz, ha meghallja, hogy a kivégzés elmarad. Pedig így lesz. Végre rendet kell tennem az ő fejében is. De addig is, fojtsuk le ezt a tegnapi gyalázatot. *(Tölt, iszik)* Elvégre a magam lelkével is törődnöm kell. *(Kihörpinti borát)* Ez jólesett. *(Újra tölt)*

Ekkor lép be Márdokeus, arccal a földre veti magát

MÁRDOKEUS Hívattál, uram.

KIRÁLY Kelj fel, öreg, s gyere közelebb. Tudod-e, hogy panasz van rád?

MÁRDOKEUS Sejtettem, uram.

KIRÁLY Talán azt is tudod, hogy ki panaszolt be?

MÁRDOKEUS Sejttem, uram.

KIRÁLY Öreg, hát mi lelt téged? Hát miért nem adod meg a tisztességet feljebbvalóidnak?

MÁRDOKEUS Megbocsáss, uram, de magad is láthattad, megadtam a tisztességet.

KIRÁLY Nekem igen, de amivel Hámánnak tartozol? Székét feljebb helyeztem mindenik fejedelemnél, fel-magasztaltam őt, tisztelned kell tehát.

MÁRDOKEUS Alávaló és tiszteletlen lettem, uram. Kérlek, bocsáss el békében szolgálatodból. Én Hámán előtt is megalázkodtam, de ő egyre telhetlenebb, s most már olyan tiszteletet követel, ami csak téged illet, s ezt nem tudom megadni neki. Istenem-nek és neked, uram, igen, de senki másnak. Külön-ben, mondom, előtte 'is megalázkodom én, de amikor ez az eset történt, nagyon zaklatott voltam. Nem volt időm a ceremóniára, hiszen a te életedről volt szó, s nem akartam szólni neki arról, ami csak a te füledet illeti.

KIRÁLY Micsodáról?

MÁRDOKEUS A merénylőkről... A hírt én közöltem Hámánnal... Magad is beláthatod, hogy ez fontosabb volt...

KIRÁLY Hámán azt állítja, hogy neked is közöd volt a merénylethez.

MÁRDOKEUS Uram, de hiszen ez képtelenség, hát hogy mondhat ilyent...?

KIRÁLY Márpedig ő ezt állítja. Egyébként honnan tudnál te merénylőkről, ha nem tartoznál közéjük?

MÁRDOKEUS Uram, a mi embereink mindenütt ott vannak, mindent hallanak, mindenről tudnak. KIRÁLY Hámán azt állítja, hogy te zsidó vagy, ez igaz?

MÁRDOKEUS Az vagyok, uram...

KIRÁLY Ezt eddig miért tagadtad?

MÁRDOKEUS Nem tagadtam, csupán nem kérkedtem vele. Ti azt tartjátok: a zsidó s a fekete macska balszerencse jele. Egyébként is, csak a származásom zsidó, különben perzsa vagyok. Amilyen a falu, olyan a cigány, amilyen az ország, olyan a zsidó. Hányat-tatásunk, műve ez is.

KIRÁLY És mondd csak, miféle isten az, amelyik nem inti híveit engedelmességre feljebbvalói iránt? MÁRDOKEUS Szelid és megbocsátó, haragvó és engesztelhetetlen. Kit-kit érdeme szerint ítélt. Az én istenem azt mondja: ne legyenek néked idegen isteneid énelöttem.

KIRÁLY Ilyenformán a te istened énrám is harag-szik. Vagy talán féltékeny?

MÁRDOKEUS Nem tudom, nem tudhatom, uram. Azt tudom csak, hogy öreg vagyok már, s alázkodással teltek éveim. Hitem törvényeit is tagadva képzelgővé váltam. Azt hittem, elrejtőzhetek előle, vagy ha nem,

hát reméltem, majd megbocsátja, hogy jobban akartam élni, mint megérdemeltem.

KIRÁLY Na és nem bocsátja meg?

MÁRDOKEUS Becsapni istent, uram? Ez naivítás, és ezt a fényűzést én már nem engedhetem meg magamnak.

KIRÁLY És az életed? Az életed az jobb lett, hogy istened elől bujkáltál?

MÁRDOKEUS Hiú képzelgés volt minden, most már belátom, nem életet, csupán éveket nyertem, uram. Tudtam én, jól tudtam én, hogy istent nem lehet becsapni.

KIRÁLY Kezdem nagyra tartani azt a te istenedet. Ezt valóban nem lehet becsapni. Engedetlen szolgádjára épp most kíván lesújtani. És tudod-e, hogy kit választott ostorául? Hámánt. Tiszteletlenségédért, öreg, az életedet akarja ez a hitvány szolga. És az igazság az, hogy én oda is ígértem neki. Addig könyörgött. Na, most mondd meg, mit tehettem volna?

MÁRDOKEUS A szolgaságban rendre mindenemet elveztettem, nemzetségem tisztelét, hittársaim megbecsülését, s még mi mindent, s helyettük csupán éveket, hitvány, örömtelen éveket kaptam. Nem kár értük, ha elveszítem.

KIRÁLY Na; ne csüggedj, fel a fejjel, öreg. Az igaz ugyan, hogy odaigértél neki, de megbántam. Azért sem leszel az övé, és élni fogsz. Csak nem leszek ennyire hálátalan hűségédért. De ebben neked is segítened kell. Azt mondom, amúgy sem vagy túl jó viszonyban isteneddel. Ha így áll a helyzet, ajánlanék egy alkut. Ha bizonyítani akarod, hogy nem tartozol az összeesküvők közé, ha azt állítod, hogy csak a származásod zsidó, de te perzsnak vallod magad, úgy vedd ki hitedből, dobd le magadról ezt a hitvány göncöt, ami csak bajt, szenvedést és meg-aláztatást hozott rád. Hadd el, vedd le, felejtse el, és akkor itt a helyed mellettem, boldog leszel, a barátom vagy, élhetsz.

MÁRDOKEUS ' Nem tehetem, uram. Talán teljesíteném is parancsodat, de képtelen vagyok rá. Te minden bizonytalanságot akarsz, uram, de én hosszú életem során megtaláltam, hogy valahányszor, ha jó-akaróid zablát tesznek a szádba, s tüzzel-vassal a boldogság felé akarnak terelni, abból csak szerencsétlenség származik.

KIRÁLY Ne légy konok, öreg. (Kissé ingerülten) A tiszteletlenséget pedig ki nem állhatom. (Megenyhülve) Megmondtam világosan, nem adlak ennek a hitvány szolgának a kezére. Csak nem kételkedsz bennem?

MÁRDOKEUS Uram, én sokat éltem, így aztán sokat is csalódtam, és most már mindenben kételkedem, még istenemben is, ha nem értem szándékait.

KIRÁLY Én viszont világosan beszéltem. De elmond-hatom újra: vedd ki hitedből, dobd le magadról ezt a hitvány göncöt, ami csak bajt, szenvedést és megaláztatást hozott rád. Felejtse el, és akkor élhetsz. Na, mit szólsz hozzá, világos beszéd?

MÁRDOKEUS Képtelen vagyok rá, uram, nem enged-nek a láncaim.

KIRÁLY Miféle ostobaságokat fecsegsz itt összevissza. Miféle láncokról beszélsz, hiszen itt állsz előttem szabadon, sértetlenül. Ez az ostoba makacsság örülte tesz téged. Dobb le tegnapi szokásaidat, felejtse el.

MÁRDOKEUS A láncaim nem hagynak felejteni, uram.

KIRÁLY Te megháborodtál, s engem is teljesen meg-zavarsz, de hát hol vannak azok a láncok, amelyek-ről beszélsz?

MÁRDOKEUS A láncok, uram? Hát nem látod őket? Nem látod, mennyire erős, szemeinek száma milyen végláthatatlan? Hitből és tapasztalásból fonták ezt a láncot. Ez a lánc köt engem istenemhez és népemhez, meghalt szüleimhez és minden ősohhoz. Ez bogoz össze a múlttal és a jövővel. Ha rajtam e lánc, nem érzem magam egyedül. Érzem, hogy része vagyok valaminek. Ez akadályoz meg abban, hogy el-dobjam a hitemet, hogy kitépjem a nyelvemet, hogy elfelejtsem tegnapi szokásaimat.

KIRÁLY Szavamra mondom, neked teljesen elment az eszed. Én segíteni akartam rajtad, de hát ha nem, hát nem. Te tudod ...

MÁRDOKEUS Uram, hallgass meg, kérlek, és próbálj megérteni. Én mindenemet neked adtam, a hitemet, a meggyőződésemet, a véleményemet, neked szolgáltam, a leghűségesebb alattvalód voltam, lestem szavadat, parancsodat, kitaláltam a szándékaidat, pöröltem érted az enyéimmel, megfeddtem őket, ha nem tiszteltek téged eléggé. Mindenben neked tetsző életet éltem. Miért teszed ezt velem? Egy pusztá szeszélyért? Egy pusztá szeszélyért kiforgatnál maradék önmagamból?

KIRÁLY De hiszen én épp a megmentéseden fáradozom.

MÁRDOKEUS Uram, én az emberi türeklőség ha-tárához értem, és ezen a nehéz úton végre megleltem önmagam. Én eddig úgy véltem, ha másnak mutatnom magam, mint amilyen valójában vagyok, többre viszem az életben. Önmagamot csaptam be, mert, lám, eljött a pillanat — Hámán hiúsága hozta el ezt a pillanatot —, amikor önmagam sem tudom már tovább ámitani. Ha most nem hallgatok tulajdon hangomra, el vagyok veszve.

KIRÁLY Ha rá hallgatsz, szintűgy.

MÁRDOKEUS Ha most nem hallgatok tulajdon szavamra, a mások becsülésével együtt elveszítem azt is, ami a legfontosabb : önmagam becsülését.

KIRÁLY Ha becsülni akarod önmagad, tiszteld a tör-vényt.

MÁRDOKEUS Uram, én törvényed szerint éltem. És nem én hagytam el a törvényt, a törvényt hagyott el engem.

KIRÁLY Előtte volt a választás lehetősége, de látom, veled nem lehet beszélni, veled nincs mit tenni. Ha te megátalkodott vagy, hát akkor engem meg köt az ígéretem. Meg fogsz halni.

MÁRDOKEUS Előbb vagy utóbb úgyis ítélőbirám elé kell állnom, és akkor, ha majd megkérde télem az Úr: fiam, miért nem váltál hasonlatossá Mózeshez?, majd azt válaszolom neki : Uram, távolról sem tudtam volna magam a szellem egy ilyen óriásához mérni. Azt is meg tudom majd magyarázni neki, miért nem voltam olyan, mint Dávid. És végül, ha majd megkérde: Márdokeus, miért nem voltál Márdokeus? Miért nem voltál önmagad? Akkor leszek csak bajban, mert erre már nem lesz magyarázat, nem lesz kifogás, nem lesz válaszom. Dehogy vagyok én megátalkodott, én csak a jövőmre gondolok, mert hitem szerint majd odaát, abban a másik életben ... ha majd megkérde, miért nem voltál Márdokeus, nem lenne válaszom, ha szavad szerint cselekednék, s nem hallgatnék önmagamra. Meghalok, hogy megmentssem magam.

KIRÁLY Hát, ha már így áll a helyzet, akkor elarulok neked még valamit : nemcsak téged, egész nemzetségedet a Hámán kezére adtam. Szívesen megtagadtam volna a kérdésed, de hát te tudod, milyen ember, erőszakos, indulatos, ostoba véreb, de nekem pont ilyenekre van szükségem. Te azt hiszed, könnyű egy ilyen birodalmat kormányozni? És épp az ilye-nek nehezítik meg a dolgom, az ilyenek, mint te, te meg a nemzetséged. Igaza volt Hámánnak: nektek nem lehet a fejetekbe látni, nem lehet a nyelveket érteni. Honnan tudhatom én, miben törtek az eszeteket? Talán jobb is lesz, ha elpusztultok valamennyien. Nincs szükségem ilyen alattvalókra. Nekem szolgálalkú népre van szükségem, kiket három jól idomított kutyával, olyanokkal, mint Hámán, elterelhetek. Meghaltok valamennyien. Roppant sajnálom.

A leeresztett függöny mögül kürtszó hangzik. A királyi hírnök kihirdeti Ahasvérus parancsát

HÍRNÖK *(a leeresztett függöny mögül)* Én, Ahasvérus király, kinek birodalma Indiától fogva Szerecsenországig százhuszonhét tartomány, Perzsia és Média leg-hatalmasabb uralkodója, királyok között király, istenek helytartója e földön, elrendelem, hogy a tizenkettedik hónap tizenharmadik napján birodalmam minden tartományában pusztítsák ki, öljk meg mind a

zsidókat ifjútól vénig, gyerekeket és asszonyokat, és javaikat elragadják azon a napon, mert törvényeik különbözőek minden nemzetségtől, és a király törvényeit nem teljesítik. Így jár mindenki, ki a király törvényeit nem teljesíti.

A szín ismét Márdokeus lakása. A színen Márdokeus. Sádok lép be

SÁDOK Uram, a zsidók a téren gyülekeznek, rémült döbbenet ül a városban. Valamit cselekedni kell. Hát ebben a földi vadonban nincs helye csak annak, aki karmot, agyartat növeszt, hogy tépni s ölni tudjon? Uram, bontsd ki a körmeinket, hadd növezzük meg agyarunkat.

MÁRDOKEUS (*vívódba, tépelődve*) Meg kellett volna alázkodnom, le kellett volna térdelnem, arccal a föld-re vetnem magam. Tagadtam volna meg hitemet. Hát irántad való hűségemért, isten, ez a fizetség? Jahve, mit tettél velem, miért vertél meg konoksággal, ostoroztál engedetlenséggel, alázttál meg makacssággal? Iszonyatos két öklöd miért sújtott rám?

SÁDOK Nem a siránkozásnak van most az ideje, uram. Most cselekedni kell. Bórt bőrért, de mindenét, amije csak van, odaadja az ember az életéért. Harcolni fogunk, uram. Gyáva hitványokként nem adjuk oda magunkat.

MÁRDOKEUS Ostobaságot beszélsz. Szenvedést szenvedéssel) tetézni? Meg kellett volna alázkodnom. El kellett volna hagynom hitemet. Ó, uram, miért bünteted hűségemet, miért tettél engedetlenné, hát hogyan lehetséges az, hogy nem gondolsz népedre, a szövetségre, Uram, amit e néppel kötöttél? Mivel vontuk magunkra haragot? És miért én, miért éppen én vagyok bosszúd eszköze? Te kiegyenesítetted a derekam Hámán előtt, de ládd, ebbe belefacsarodott a lelkem. Sádok, hogyan viselhet el egy ember ekkora felelősséget? Nemzetségem az ellenségének tart, és szemre-hányást szór reám. És szavam sem lehet, mert igazuk van.

SÁDOK Ellenkezőleg, büszkék vagyunk rád, uram. Te megmutattad nekünk, hogyan kellett volna élnünk. Hát miféle nemzetség az, amelyet örökös alázkodással sértenek, s ezt zokszó nélkül tűri?

MÁRDOKEUS (*öngúnyval*) Hát én aztán megmutattam.

Csodálatos volt. Csakhogy ez az életünkbe került.

SÁDOK Tévedsz, uram, ha azt hiszed, hogy alázkodásod s hitetlenséged megmentette volna az életünket. Hiszen magad is láthatod, ez nem ok a tömeggyilkosságra. Egyszerűen nincs többé szükségük ránk, mint ahogy okra sincs szükségük, ha fel akarnak számolni bennünket.

MÁRDOKEUS (*magában*) Miért hagyta hűségomat magam fölé nőni? Térdeltem volna le, aláztam volna meg magam, buktam volna arccal a földre. Mikor ezt kellett volna tennem, te hol voltál, Jahve? Talán nem áldoztam volna eleget neked? Talán nem volt mindig tele a szám imával és könyörgéssel? Hát te esem vet-ted észre alázatosságomat, mikor földig görnyedtem előtted? Szavamra, megdöbbenesz, Jahve, s értelmedet fel nem foghatom.

SÁDOK Uram, ne pörölj isteneddel. De tétélezzük fel, hogy te megteszed, amit tőled követelnek, s mi élet-ben maradunk. Talán. Na de milyen áron?

MÁRDOKEUS Kilátástalanul, béklyósorban, de hát mégiscsak élünk.

SÁDOK Hát való ez? Mit ér az élet, amit nem a maga gyönyörűségére és mások épülésére él az ember? Ha nem az önmaga életét éli? Ha sorsát tollba mondják. Ezek itt kölcsönveszik a kenyeredet, és soha nem adják vissza, kölcsönveszik a barátodat, és magadra maradsz, kölcsönkérik a gondolatodat, és meglépnek fizetség nélkül. Kölcsönveszik a nevedet, a szavadat, ki-sajátítják a véleményedet, és többé nem vagy a magad ura. Hát miféle élet ez?

MÁRDOKEUS Igazad van, de mégis, milyen jögon cselekszem én egy közösség nevében? Szeszélyes élet, nem lehet tudni, hogy kit jelöl meg, hogy áldás vagy ostor legyen övé számára.

SÁDOK Harcolnunk kell, uram, most ennek van sora. Ne adjuk olcsón magunkat. Azt mondod, le kellett

volna térdepelj? Hát nem, uram. Hadd emlékeztessenek rá, hogy minden veszedelem előli menekülés épp ebből az egyenes tartásból származott. Amit nem tettél meg te, nem tette meg Dávid sem Góliát előtt.

MÁRDOKEUS Harcolnunk kell? Azt mondod? Lehet. De hát mi nem értünk a fegyverforgatáshoz. Nem figyelted meg, a mi gyermekeink soha nem játszanak háborúsdit. Igazad lehet, harcolnunk kell, de nem erő-szakkal, nem is erővel, ésszel. A szellem felsőbbrendű az erónél. Igazad van, harcolni kell. Köszönöm neked, Sádok, hogy visszaadtad a hitemet, a meggyőződésemet, a bizonyosságomat. Igen, harcolni fogunk. A napot, melyet katasztrófának szemölt ki a sors, népem megváltásának napjává teszem.

SÁDOK Menjünk, uram, a térre, és szólj az emberekhez. Zsákba öltöztek, köntöseiket szaggatják, bőjt, siralom és jajgatás van közöttük. Így nem szabad meg-halni, uram. Szólj hozzájuk, fegyvereket szerzünk . . .

MÁRDOKEUS Nem, Sádok, fegyverrel kilátástalan a harcunk. Mi nem értünk a fegyverforgatáshoz, de jól tudjuk kezelni az érveket. Lám, micsoda megvilágosodás. Jahve intelme itt cseng a fülemben: „Ne ejt-sen kétségbe téged a félelem, mely hirtelen felkel a lopakodott, és ne rettegj a szentségtörőktől se, kik el-lened mesterkednek.”

SÁDOK (*folytatja*) „Mert ők szövik aljas terveiket, és ők rombolják szét azokat, ők mondják ki az ítélet szavát, mely nem teljeseedik be.”

Kivonulnak

Függöny

HARMADIK FELVONÁS

1

Szín: az asszonyok házában Eszter pompás palotaterme. Csupán Eszter van bent, nyugtalan. Kintről, a távolból a zsidók halkán mormolt imája hallik. Lányok jönnek be

ESZTER Mi van, mit tudatok meg?

I. LÁNY A tegnapiánál semmivel sem többet, úrnóm. A zsidók a téren ülnek, többen hamut szórtak maguk alá, sokan a fejükre is, köntöseiket megszagatva zsákba öltöztek, és csak siralom és jajgatás van közöttük. Istenükhöz imádkoznak, panaszos szívvel ül ott valamennyi.

ESZTER De hát mi történt? Tudnom kéne róla.

II. LÁNY Valami nagy baj lehet, úrnóm, vagy valami ostoba komédia.

ESZTER És az öreg, az öreg Márdokeus? ő is ott van közöttük? És az udvarmester, Hatákot láttátok-e? Kiküldtem, hogy beszéljen velük.

I. LÁNY Az öreg Márdokeus ott ül, úrnóm, a többiek között, és Haták is ott bolyong a téren.

ESZTER Én miért nem szerzek tudomást róla, ha történik valami a palotában?

II. LÁNY Politika lehet, úrnóm, nagytiszteletű királyunk pedig azt mondja, a politika unalmas dolog, nem asszonyoknak való. Bizonyára kímélni akar tőle.

ESZTER Királyunk bölcs és nagy hatalmú, de nekem nincs kedvemre, hogy vaksággal verje meg szememet és tudatlansággal agyamat. Tudni akarom, miért gyülekeznek a téren.

I. LÁNY Ne légy békétlen, úrnóm, királyunk az engedetlenséget szíveli (legkevésbé).

ESZTER (*bosszúsán*) Királyunk . . . Királyunk . . .

Belép Haták, az udvarmester, Eszter elébe siet

HATÁK Beszéltem vele, úrnóm. Kértem, vesse le magáról a zsákot, és öltse fel köntösét, de nem akarja. Vele akar találkozni, de így darócba bújva nem léphet be a palotába. A baj nagyobb, mint gondoltuk: királyi parancsra megölik a zsidókat.

ESZTER (*hangsúlyozva*) Mit csinálnak?

HATÁK Adar hónap tizenharmadikán megölik a birodalom egész területén élő összes zsidót.

ESZTER Istenem, miféle bolond ötlet ez már megint?

HATÁK Ezért böjtölnek s imádkoznak a téren, szabadulásukért könyörögnek istenükhöz.

ESZTER És hogyan lehet, hogy erről mi nem szereztünk tudomást?

HATÁK A parancsot csak tegnap hirdették ki, úrnóm, és az asszonyok házát gondosan óvják a rossz hírektől. Így történhetett, hogy elkerült bennünket.

ESZTER Tudni akarom az okát, mit vétettek!

HATÁK Ha csak urunktól nem tudod meg vagy az öreg Márdokeustól, ha ugyan ő maga tudja ... Találkozni akar veled.

ESZTER Haták, hozd be, lopd be őt, kérlek, a palotába. Megkedveltem ezt az öreget, érdekel a sorsa.

HATÁK De hát zsákba bújva tilos belépni ide, ő meg macacskodott, mikor köntöst küldtél neki, hogy magára öltse.

ESZTER Mondd meg neki, hogy parancsolom, öltson köntöst. Ennyi engedelmisséggel királynőjének is tartozik. Különben is — azt mondod —, találkozni akar velem, mondd meg neki, hogy nem megy másként.

Haták fogja az imént ledobott köntöst, és elsiet

Megkedveltem ezt az öreget, érdekel a sorsa ... Ó, apám, miféle maskarát játszunk, miféle hazug életet élünk? Apja a lányát, lány az apját megtagadja. S ráadásul mindkettő tagadja hitét, származását és nemzetségét. Miféle fonák fintora ez az életünknek? Úgy kerültem ide, mint riadt állat, s lám, két év után remek kurtizán vált belőlem. Úgy alakultam át, észre-vétlen, s ha nincs e szörnyűség, tán meg sem tudom soha, hogy honnan indultam, annyira, a véremmé vált már, hogy királyné vagyok, ki az undort asszonyi fondorlattal keverve nagygyá teszem királyom éjszakáit, így teljesítve ki hatalmát, s nyugalmassá a magam életét. „Származásodat el ne áruld senkinek” — így búcsúztattál, a végső menekvést is eltöltve előlem. ő, balga apám, kinek hittelek, s te bölcs öreg, kinek ma tudlak. Honnan sejtetted előre a veszélyt? Haragudtam rád bizalmatlanságod miatt, az óvatosságodért, azért, hogy elfordulsz az emberektől, de hát végül is neked volt igazad. Szolga voltál, de voltaképpen ez nem a te bűnöd, hogy szolgáljává kellett válnod a hatalom gögijétől elfajzott erőseknek.

Ekkor lép be Márdokeus zsákruhában, felajzottan

MÁRDOKEUS Eszter ...

ESZTER Ki kéne tétesselek a palotából. Ha valakinek, neked tudnod kéne, hogy ebben a viseletben ide nem lehet belépni.

MÁRDOKEUS Én gyászolok, Eszter, s a gyászhoz nem illik másfajta viselet.

ESZTER Ugyan, kit? Ha jól tudom, egyetlen hozzátartozódat, a lányodat már régen elveszítetted. Vagy még miatta vagy gyászban azóta?

MÁRDOKEUS Eszter ...

ESZTER *(helyesbít)* Úrnóm!

MÁRDOKEUS Úrnóm ... Bár elég furcsa így szólitanom téged — helyzetünk fölöttébb rosszul áll ...

ESZTER Helyzetünk? Kinek a helyzete?

MÁRDOKEUS A miénk, Eszter ... *Úrnó*, a miénk, szörnyű vég vár ránk.

ESZTER Ránk?

MÁRDOKEUS Nemzetségünkre.

ESZTER Ha jól tudom, királyunk nem vesztett csatát, s a perzsa—méd birodalom még mindig áll. MÁRDOKEUS

A zsidókra, a zsidókra vár szörnyű vég, Eszter.

ESZTER De hát mi közünk nekünk hozzájuk? Mi per-zsák vagyunk, nemdebar? Hogy búcsúztattál két évvel ezelőtt? „Származásodat el ne áruld senkinek.”

MÁRDOKEUS Hát ez jól bevált. Még azt is mondtam: „Csak asszonyi csellel, okosan.” Hát ez jól bevált. Nemhiába kedvelted te az asszonyokról szóló történeteket. Ovni akartalak, mert sejtettem a veszélyt.

ESZTER Apám, de hát te óvatos voltál, undorítóan óvatos.

Származásod, nemzetséged tagadva ...

MÁRDOKEUS Elhallgatva ...

ESZTER Származásodat, nemzetségedet elhallgatva jobban éltél, mint a többi származásod- s nemzetséged-béli.

MÁRDOKEUS Eszter, beláttam, hogy fölösleges volt. Úgy hittem, úgy véltem, ha közebük valónak hisznek, tán tehetek valamit az enyéimért, inkább hasznukra válhatok, mint valaki más, aki tagad, de végleg tagad. Csöppet se hidd, hogy könnyű volt nekem. Lélekgyötörő, amin átmentem. Ez az örökös fejkapkodás: királyom kegyeit szolgálni úgy, hogy önmagammal is békében éljek. Nem egyszerű feladat ez egy halandó számára. Ne ítélj felületesen.

ESZTER És velem, azzal, hogy engem kiadtál nekik, mi volt a terved? Királyodon kívül még ki húzott ebből hasznot? Tán Jahve? A nemzetséged? Vagy te magad? Kinek az igazsága érdekében cselekedtél? Én boldog voltam a házadban, de te a boldogtalanságra szántál.

MÁRDOKEUS Eszter, nincs ember olyan igazságos és igaz a földön, hogy úgy gyakorolja a jót, hogy köz-ben ne vétkezzen. Az ember, Eszter, akár a földi lét, fény és árnyék keveréke, sár és lélek elegye, s mind-annyiunkra leselkedik a bűn elkövetésének veszélye. Bár meglehet, Jahve bölcs előrelátása döntésem által nyilatkoztatta ki akaratát. Egyre inkább hiszem, hogy az ő rendelése volt. Tulajdonképpen ezért állok most itt.

ESZTER Engem többé nem vonsz be a terveidbe. Rám ne számíts. De azért csak meséld el, mi történt. Kíváncsi vagyok, mi vett rá végül, hogy ne titkold tovább nemzetséged. Hiszen látom, hallom, hogy ott ülsz velük egy sorban a téren, jajgatások és sirámok között. Jaj, apám, mit vétett már megint ez a nemzet, mit vétettünk mi, hogy lopakodó tolvajként kell végigjárnunk életünk útját, hogy a bűnös lelkűtek gyanakvásával kell riadtan hátrapillantunk minden utcafordulónál. És hol van Jahve most? Jahve hová lett? Elrejtőzött, hogy senki utol ne érhesse? A teremtő elrejtőzött teremtményei elől, s hagyja, hogy hitetlenek aljasul mesterkedjenek, hogy kétségessé tegyék a teremtő igazságát? Mondd hát, miért akarják megölni a zsidókat?

MÁRDOKEUS Engedetlenségem az oka, Eszter. Hámant magamra haragítottam azzal, hogy nem alázkodtam meg előtte, arccal a földre nem vettem magam, ha elébe kerültem. Ő pedig, hiszen tudod, milyen indulatos, bosszúból most kiirtatja miattam s velem együtt egész nemzetségünket. Persze ez mind pusztá kifogás, kiirtatásunknak egyéb az oka. Csak követni tudnám kusza értelmét ...

ESZTER És a király ...?

MÁRDOKEUS A király áldását adta rá. Megalkudtak az életünkre, és sorsot húztak. Tízezer ezüstpénz. Ennyiért kelt el az igazhitűek élete. Eszter, segíts közbenjárni értünk a királynál!

ESZTER Megmondtam, rám ne számíts. Ismered a királyt, szeszélyes, és nem tűri az engedetlenséget.

MÁRDOKEUS De hát a nemzetséged, a néped élete ...?

ESZTER Na és az én életem ...?

MÁRDOKEUS Esztelen s jogtalan halál. Ezt épelméjű ember nem tudja szó nélkül túrni. Hogyan lehetséges, hogy te ezt nem érzed át?

ESZTER Hitem után most már az életemet is akarod? Az én halálom is éppolyan esztelen s jogtalan lenne. Emlékezz Vástira. Az ő halálát mi okozta? Az engedetlensége.

MÁRDOKEUS A király szeret téged.

ESZTER A király a testemet szereti, nem az engedetlenséget kedveli bennem.

MÁRDOKEUS Eszter, te még mindent jóra fordíthatsz.

ESZTER Miután te mindent rosszra fordítottál. MÁRDOKEUS

Hajlamosak vagyunk a legigényesebben

megítélni másokat, s a lehető legengedékenyebbnek lenni önmagunk iránt.

ESZTER Mi 'a vétkem? Tán az, hogy parancsod szerint cselekedtem?

MÁRDOKEUS Jahve szava irányította döntésemet, s Jahve szavának az ösztönzésére állok most itt, hogy a segítségedet kérjem.

ESZTER Nem tudok segíteni ... Nem akarok ... Módomban sem áll egyébként a király elé mennem. Neked ismerned kell a királyi parancsot, hogy aki be-megy a királyhoz az ő udvarába hivatlanul, annak egy a törvénye: hogy megölessék. Én pedig nem hí-

vattam, hogy a királyhoz menjek, már harminc napja.
MÁRDOKEUS Ez a törvény mást is mond, Eszter. Van e törvény alól kivétel is: akire a király aranypalcáját kinyújtja, az sértetlen marad. Meg kell próbálnod ...
ESZTER Én nem kockáztatok.
MÁRDOKEUS Nyiss szemet tulajdon lelkiismeretedre, Eszter. Vedd kezébe, s verd le róla az öncsalás, az önámítás porát. Te azt hiszed, hogy a király házában megmenekülhetsz a többi zsidó közül?
ESZTER Nekem már elegendem van a véletlenekből. Az életem fonalat nem találomra akarom feltekerni. Magammal szemben kötelességem ügyelni erre a szála, hogy össze ne gubancolódjak.
MÁRDOKEUS Bárhogy ügyelj is, össze fog gubancolódni. Meg aztán nemcsak magaddal szemben vannak kötelességeid. Te csak hiszed, hogy elszakíthatod magad attól a nyelvtől, amelyen kérdezni tanítottak, attól a kultúrától, ami itatódül szolgál. De már csak asszonyi önzésből sem fogsz félreállni. Az én példám, az én sorsom példája fog meggyőzni téged.
ESZTER Példádat követve éltem, és példád megcsalt engem. Szavadból nem tértem ki soha, de szavad el-árult engem. Mit mondhatnál még nekem? „Asszonyi önzés ...” Ne haragudj, apám, ezek ostoba szavak, s egy vénember szájából fölöttébb sután hangzanak. Én két éve élek a király házában, és nem akarhogy: éltem. De te, ha meghalsz, apám, fejfádra az kerül majd: félt hatvanöt évet. Érted, apám, nem azt, hogy élt, azt írják majd : félt. Rettelve, lopakodva éltél. Én viszont e két év alatt megtanultam valóságos életet élni, boldogságban, örömben.
MÁRDOKEUS Boldogságban, örömben? Miféle boldogság, miféle öröm? Azon a nyelven, amelyen e palotában beszélnek, e fogalom kifejezésére aligha van szó. Mi ellenben, történelmünk, jó és rossz sorsunk kegyelméből, e kifejezések garmadájával rendelkezünk. Az ember örülhet annak, ha beteljesült egy vágya, de annak is, ha megszubadt a szerencsétlenségétől. Örülök, ha kedves ismerőssel, barátokkal találkozik, ha egy szép tájat csodál, de ugyanez az érzés keríthet hatalmába, ha felebarátodat meggyalázza, ki-játszva, megkorbácsolva látod. Ilyen a boldogság, ilyen az öröm ebben a palotában. Isten óvjon, hogy ez az érzés kerítsen hatalmába téged. Mi másként örülünk, Eszter. Az önmaga elől menekülő ember nem lelheti meg igazi örömét.
ESZTER Nem én menekültem, te menekültél. Mái a lányod lehetnék, hiszen kértelek rá, hogy ne engedj velük. E két év alatt másfajta örömök is megismertem: asszony vagyok.
MÁRDOKEUS Hát épp erről beszéltem az imént, ami-kor azt mondtam, hogy már csak asszonyi önzésből sem fogsz félreállni. Te valóban azt hiszed, hogy a király házában megmenekülhetsz a többi zsidó közül? Lásd az én példámat, s okuj belőle. Kérlek. A leghűségesebb alattvaló voltam, sokan a mieink közül meg is vetettek miatta, de én hittem, hogy óérettük cselekszem így. Hittem, hogy ily módon segíthetek rajtuk. Éreztem én a veszélyt a kezdetek óta, mégis ki-szolgáltam őket, s a lázadás gondolatától, mely ben-nem megfogant, még attól is rettettem. Megvettem a királyt, de mégis hatalma volt felettem, mert ugyanakkor szerettem is. A bennem bujkáló félelem ösztönzött, hogy féltsem és szeressem őt. Eszter, én az életét mentettem meg, s lám — királyoktól ne számíts hálára —, most az életemet akarja. S mert tudja, mert bizonyára sejti, hogy életem mire szolgált, hát egész nemzetségemet akarja kiirtani. Lelepleztem az összeesküvéket, kihallgattam őket, megtudtam, hogy királyunkra akarják kezüket vetni, s ezt jelentettem is Hámánnak . . . És most láthatod a végeredményt. Meg-öl, azzal az ürüggyel, hogy nem tiszteltem őt, mint szentséget, s ráadásul, bosszúját egész nemzetségünk-re kiterjeszti.
ESZTER *(megtörve az öreg panasza hallatán)* Rettenetes, valóban kétségbeesztő.
MÁRDOKEUS Eszter, én emlékszem, milyen kedves volt számodra, ha az asszonyok történeteiről meséltem neked. Hallgasd most meg ugyanolyan kegyelettel Hágár példázatát. És gondolkozz el, kérlek, felőle. *(Mesélni kezd)* Izmail anyja eltévedt a pusztában karon

ülő gyermekével. Beletörődött, hogy nincs víze, meg-békélt azzal a gondolattal, hogy ő és gyermeke szomjan fognak halni. Leült hát, és ölbe tett kézzel várta gyermeke halálát. De nem az engesztelhetetlen sorsba való beletörődés, hanem a küzdelem, a düh, az ellen-állás, az égi ítélet helyességének kétségbevonása lett volna a feladata. Mert a gyermek életét mindenáron meg kell menteni, minden áldozat árán. „Állj fel, vedd magadhoz gyermekeid, acélozd meg karodat és az akaratodat” — így szólt az Úr az elcsüggedt Hágárhoz. Ez az égi üzenet hív most bennünket is a viszontagságok leküzdésére, hogy kézbe vegyük tulajdon sorsunk. És az isten felnyitotta Hágár szemét, és megpillantotta a forrást. Eszter, mondd hát, te nem látod Hágárt a gyermekével? Nem látod már-már el-pusztuló, gyámoltalan nemzetségünket? Csak isten tudja, mennyi ideje állunk itt hunyt eszemmel, bele-törődve a sors fondorlatába, mind bennebb és bennebb tévedve a biztos halált ígérő pusztában, pedig ezt a gyámoltalan csöppséget, ezt a nemzetséget minden áldozat árán meg kell menteni. Nyisd ki a szemed, mentsd meg gyermekeidet, a közeledben a forrás, Eszter! Ahol azt hinnéd, hogy minden csupa homok, ott a forrás, az élet. Csak rajtad áll, hogy megtaláld, Eszter . . .

Az öreg szavai meggyőzően hatnak Eszterre. Most már higgadtan

ESZTER Hagyd, hagyd kérlek abba.
MÁRDOKEUS A Hámánok, a mindenkori Hámánok a történelem ijesztő kísérteteivé válnak, de a te neved ünnepe lesz. Velünk az isten, Eszter, s ha velünk az isten, az igazság és a béke van velünk. Mi pillanatokra sem veszíthetjük el meggyőződésünket, hogy élnünk kell. Erre kell gondolnunk minden mozdulatunkban. Ha így cselekszel, Eszter, akkor cselekszel helyesen.
ESZTER Hagyd, hagyd abba, kérlek, és most menj, apám, menj, és gyűjts egybe minden zsidót, aki Szűzában találtatik, és börtöljetekek értem, és ne egyetek és ne igyatok három napig, se éjjel, se nappal. Es én is és lányaim is így börtöljünk majd, és ekképpen megyek be a királyunkhoz, noha törvény ellenére, ha aztán elveszek, hát elveszek.

2

Eszter hivatalanul bár, a király elé megy, ki kegyesen aranypalcáját nyújtja felé

ESZTER Köszönöm, hogy kegyes voltál hozzám, s nem vontam magamra haragod. Köszönöm, királyom, hogy hivatalanul bár, de fogadtad szolgálodat. *(Mindezt az alázat jeléül a király elé borulva mondja)*
KIRÁLY Eszter, kelj fel, kelj fel, kérlek. *(Segít neki)* Hát hová gondolsz? Hagyd, kérlek, ezt az ostobaságot. Nem ismerlek rád. Csak nincs valami baj?
ESZTER Harminc napja nem hívtál magadhoz, már harminc napja, bocsáss meg, hogy aggódtam. De miattad való aggodalmaim közepette is, lásd, szolgád most is kérni jött hozzád.
KIRÁLY Eszter, én örömöm lelem az alázkodásban, de téged nem akarlak megalázva látni. Kelj fel, kérlek ... Parancsolom ... Mondd, mi kell neked? Kérd bár birodalmam felét, semmit nem tagadok meg tőled.
ESZTER Szolgád kérni jött, hogy vendégül láthasson az asszonyok házában. Szolgád lakomára hív téged Hámánnal, a legfőbb satrapával együtt. S ha majd kegyet nyerek teelötted, mint királyné is szólni szeretnék hozzád.
KIRÁLY Kérd bár birodalmam felét, semmit nem tagadok meg tőled. Ott leszünk, Eszter.

3

Az asszonyok háza. A színen Eszter, a király, Hámán és a lányok. Vidáman, jó hangulatban boroznak, zenélnék

KIRÁLY Királyném, remekül érezzük magunkat nálad. Es most halljuk, mit kívántál mondani, amit Hámánnak is hallania kell?

ESZTER Hogy jobban mulasd időd, királyom, elmesélek neked egy történetet, egy gyermekkori emlékemet.

KIRÁLY, HÁMÁN Halljuk, halljuk!

ESZTER Még kislány voltam, emlékszem, egy bárányt, egy kisbárányt vásárolt apám két aranyért. Egy szelíd, soványka, törekeny állatot. Nem voltak karmai, nem volt agyara, életben maradásának egyetlen esélye a szelidsége volt. Ez a kisbárány arra született, hogy egy 'szép tisztáson legeljen. Ott is élt társaival együtt egy dús fűrtű szép tisztáson. Igen ám, de egy-szer, egy óvatlan pillanatban a báránykámát szétszaggatta egy farkas . . .

KIRÁLY És te nagyon sajnáltad, ugye? De hát Eszter, a báránykának az a dolga, hogy szelíden legelésszen, a farkasnak meg az, hogy széttépje. Ez a világ rendje.

HÁMÁN Na és ha széttépte? Olyan nagy szerencsét-lenség ez? Hát már az is baj, ha egy farkas meg-mutatja a karmait?

ESZTER Amikor látták, hogy sírok és búsulok miatta, némelyek valóban azt kérdezték: hát már az is baj, ha egy farkas megmutatja a karmait? Igen ám, de az én szegény báránykám mélyen a húsában érezte a vad és kíméletlen harapást. De ezt csak ő érezte egyedül, a többiek, kik vele együtt legeltek a réten, a tépések és harapások fájdalomából semmit nem érzékeltek. Kissé ugyan megriadtak, de aztán közönyösen tovább harapták a fűvet. Az én szegény báránykám halála csak pillanatokra kavarta fel lelkük nyugalma. Nyilván, mert oktalan állatok voltak, de ha lett volna eszük, megértették volna, hogy ha egyszer elszabadul az étvágy, ha nem büntetik meg az első kegyetlenséget, elszabadul maga a kegyetlenség is. Hagyták, hogy a báránykámát szétszaggassa a farkas. Hallgatásukkal, azt hitték, megváltják a maguk nyugalma.

KIRÁLY Eszter, és te ennyi év után emiatt még kétségbe tudsz esni?

ESZTER Kétségbeesem, hogyne esnék kétségbe, ami-kor ma is ugyanezeket az érzéseket kell átélnem, amikor azt kell látnom, hogy egyre tágul, tágul a kör, elszabadulnak a harapások, az ütések, a tépések, a jogtörések. Hát hogyan ne esnék kétségbe?

KIRÁLY Te rossz álmot láttál, Eszter. Ezt a szép mulatságot ilyen szomorú történettel rontani el. Vigadjunk inkább.

ESZTER Én kegyet kértem, hogy szóljak hozzád, és te megadtad ezt a kegyet, hagyd hát, hogy elmondjam...

HÁMÁN Úrnőmet emlékeztetnem kell, a leghatalmasabb király nem szíveli az engedelmiséget.

KIRÁLY *(Hámánhoz)* Szolga kérdeztenél ne fecseg-jen! Te vendég vagy e házban. Örülj a kegynek, hogy velem együtt hívatall ide. *(Eszterhez)* Folytasd, Eszter.

ESZTER Hagyd hát, hogy elmondjam: két éve élek a palotában, az asszonyok között a legmagasabb méltóságban, és jól érzem itt magam. De ma, ma úgy érzem, mintha az elemeket kimozdították volna egyensúlyi helyzetükből, mert a harmóniát megzavarta egy farkas gyilkos harapása, s az áldozat egy bárányka. Sőt minden hozzá hasonló bárányka áldozatnak van kiszemelve. Királyom, birodalmadban folyik vér amúgy is elég, meglehet, jogosan, de ne engedd, kérlek, hogy egyre több vér folyjék jogtalanul.

KIRÁLY *(megütközve)* Miket beszélsz itt összevissza? Te megzavarodtál? Miféle vér folyik itt, és mi az, amit nekem meg kéne akadályoznom?

ESZTER Csak a minap akasztottátok fel Bigtán és Téres udvarmestereket . . .

HÁMÁN Úrnóm nyilván nem tudja, hogy ezek az emberek merénylők voltak, árulók. Mint a leghatalmasabb király küszöbönálló, kezét akartak emelni rá.

KIRÁLY Csak nem a rám fenekedő gyilkosok vérért sajnálsz, Eszter? Ezek az emberek engem meg akartak ölni, s te a haláluk miatt esel kétségbe?

ESZTER Hogyne tudnám, ki volt Bigtán és Téres, s mert királyomat mindenkinél jobban szeretem, mindenkinél jobban helyeslem, hogy felakasztották őket. Bárcsak mindenik alattomban támadóra hasonló sors várna. Én nem erről beszéltem, én arra kértelek, uram, ne engedd, hogy jogtalanul folyjon a vér. Ma is hallom, újabb akasztófát állíttatott fel Hámán.

KIRÁLY Nocsak, erről nem volt tudomásom.

HÁMÁN De uram, hiszen tudod... Márdokeus ... a zsidó ... *(Eszterhez)* Legenedelmesebb szolgája uram-nak. Tiszteletet nem ad feljebbvalóinak. Titokban idegen istent tisztel, és ilyen ennek az egész nemzetsége. Nem lehet a nyelvüket érteni, nem lehet a lelkükbe látni, ki tudja, miben törik a fejüket.

ESZTER *(a királyhoz)* Épp e Márdokeusról beszéltem, uram, amikor azt mondtam, ne engedd, hogy jogtalanul folyjon a vér. Akik isten helytartói e földön, a hozzá hasonló hatalmasok, rá +kell hogy döbben-jenek, nem ülhetnek karba tett kézzel, amikor karmok és agyarak támadnak ártatlan bárányokra.

HÁMÁN *(felháborodva)* Még hogy ez a Márdokeus ártatlan ...

ESZTER Csak egyetlen igazság létezik. Én azt mondom: ártatlan!

KIRÁLY Hát ezt beszéljétek meg együtt, kíváncsi vagyok a végeredményre.

HÁMÁN Hogyan lehet ártatlan az, aki nem tiszteli az urát? Márpedig ez az igazság. Ez a Márdokeus ...

ESZTER *(szavába vág)* Még te beszélsz igazságról? Sülyos ez a szó, Hámán, s egy olyan ember szájából, aki csak az ellenségeskedést, az uszítást ismeri, nagyon hamisan hangzik. Igazság. Épp te mondd ezt, ki mindig a hazugság rejtekhelyeiről csapsz le? A hamisság, az a te legfőbb rendezői elved, az ellenségeskedés és uszítás, ezek a te zászlód színei, s ahova te a zászlódat kitűződ, ott a hazugság átkozott gyoma burjánzik.

HÁMÁN Uram, leghatalmasabb uralkodóm, védj meg... Én mindent a te és a birodalom érdeké-ben ...

ESZTER *(egyre elszántabb, ingerültebb)* Mindent tudok, és most már egyre megy. Tudd hát meg, uram, és te is, Hámán : ez a zsidó, ez a Márdokeus az apám !

KIRÁLY *(megütközve)* Hogyan? Te és Márdokeus ... ?

HÁMÁN *(döbben)* Te nem vagy közülünk való ...?

ESZTER A lánya vagyok. Apám mindent elmondott. Elmondta, mire vetted rá urunkat: hogy kiirtasd egész nemzetségünket. Hát miért? Mi a bűnünk? „Titokban idegen isteneket tisztelnek, nem lehet a nyelvüket érteni, nem lehet a lelkükbe látni, ki tud-ja, miben törik a fejüket” — minden szavad az ostobák fecsegése. Uram, te ismeresz engem, s ismered ezt az embert is. Mit meg nem tett ez a szerencsét-len öreg, hogy a kedvedben járjon, hittel szolgált téged, és istenének földi helytartójaként tisztelt.

HÁMÁN Ez nem igaz!

KIRÁLY Hallgass, szolga. Jól ismerem ezt az öreget, s világosan magam sem értettem, miért kéne őt s a nemzetségét megölni, de beszéltem veled, s valóban makacs, engedetlen egy ember.

ESZTER Két éve élek a palotában, uram, jól ismeresz hát. Valahányszor az asszonyok házába tértél, mindig megkaptad tőlem, amit kívántál...

KIRÁLY Csak azt vettem el, ami az enyém.

ESZTER De túl ezen, én adtam is, uram. Ha hozzám jöttél, nemcsak a testemet kaptad, azt elvehetted bármikor, hiszen az a tied, de én szerettelek. Fásult kötelességteljesítés helyett testemben te életet leltél. Ha rányitottál meztelességemre, soha nem álltam előtted öltözötten. Én szeretlek, tehát féltelek, ezért vagyok őszinte hozzád, uram. Hallgass rám, kérlek: a tűz, a kés, az akasztókötél megsemmisítő fegyverek, s nyomukban mindig ott ólalkodik a halál, de a halál nemcsak az apró báránykákra emeli fel kaszáját, de a dráma minden szereplőjére, beleértve a dolyfősöket és hatalmasokat is.

HÁMÁN Nem hallod, uram, e szavak téged gyaláznak. KIRÁLY Hagyd csak, hadd mondja.

HÁMÁN Lásd, épp ez az, amit mondtam róluk : hizelkedő népség, de nem tudni, mit forgatnak a fejük-ben.

KIRÁLY Hadd mondja ...

ESZTER Hát majd elvállik, ki a hizelkedő, kiről nem lehet tudni, hogy mit forgat a fejében.

HÁMÁN „Dölyfősek és hatalmasok...” Hallottad ezt, uram?

ESZTER Hallhatta. Uram hatalmas nem vonható kétségbe.

Igen, uram, a halál a dráma minden szereplőjére ráemeli a kaszáját, a hatalmasokra is, mind-azokra, kik ujjukat sem mozgatták, mikor a kisbárány panaszos jajveszékését hallották. Ahasvérus, királyom, döbbenj rá végre: Hámán ölni akar, hogy személyes bosszúját töltsse, de a te nevedben akarja véghezvinni ezt a szörnyűséget. A nép téged fog gyűlölni érte. Hámán holnap megöli a zsidókat, holnapután más népeket irt ki, míg végül majd rád emeli kezét ...

HÁMÁN Uram, hát hogy mondhat ilyet... Uram, egy szavát se hidd, ne hallgass rá, uram.

KIRÁLY Elhallgass, szolga.

ESZTER Uram, ha kegyet találtam szemed előtt, és ha királyomnak tetszik, add meg nekem életemet kívánságomra és nemzetségem életét kérésemre. Mert eladattunk én és az én nemzetségem, hogy kipusztítsanak, megöljenek és megsemmisítsenek minket. Én szeretlek téged, uram, békés lelelésésre teremt bárányod vagyok, de ez az ordas itt, kezét emelt rám és a többi ártatlanra. Megharagudott Márdokeusra, arra az emberre, aki pedig nemrég az életedet mentette meg. Ó, Márdokeus leplezte le az ellened ,szervezkedő merénylőket.

KIRÁLY Hámán azt állította, hogy ő, ő mentette meg az életedet.

ESZTER Hazudik! Hozasd elő a történések könyvét, uram, abban világosan benne áll: az ellened készülő merényletet Márdokeus jelentette Hámánnak mint a legfőbb satrapának. Személyesen neked volt szándékában szólni, de Hámán megakadályozta benne. Szemtanúk vannak rá ...

KIRÁLY (Hámánhoz) Ez igaz?

HÁMÁN (szemeslütve) Igaz, uram. (Élénkebben) De hát hogyan bizhattam volna meg benne... És ha ő is közéjük tartozik ...

Ahasvérus ingerült, leteszi kupáját, idegesen sétál fel-alá

ESZTER Hamisságokat szól, uram. Hámán látta, hogy Márdokeus mennyire szemfüles, s milyen hűséges hozzád, még azt is kitudja, ha netán föled akarna nőni. Hát ezért fenekedett ellene. Ettől minden kitelik.

KIRÁLY Ezt hallani ! Alávaló banda ! A hatalmamra törtök? Hát kikkel vagyok körülvéve? Miféle népség ez a tulajdon házamban? Szemetek vagytok valamennyien ! Hát itt már mindenki hamis ? Kuttyák hizelkedése a tietek! A tekintetem is undorodik tőletek. (Kimegy a palotakertbe)

Eszter egy kereveten foglal helyet. Hámán, aki már sejtí, hogy ,a király részéről az ő veszte elvégeztetett, az életéért könyörög a királynénál

HÁMÁN (kis szünet után) Úrnóm, vond vissza, vond vissza haragod. Te elfordítottad királyom arcát rólam, fordítsd vissza, kérlek. Eszter királyné, segíts, s én mindenben szolgálod szegődöm.

ESZTER Ha tudnék, se segítenék, de ezúttal rosszhoz fordultál, a király tekintete tőlem is messze tévedt.

HÁMÁN Eszter, hagyd meg az életedet, kérlek. Te hatalmasabb vagy a királynál. Én ismerem őt, tudom, hogy érez felőled. Neked megbocsát, de ki bocsát meg nekem? Légy az oltalmazóm.

ESZTER Magam is oltalomra szorulnék.

HÁMÁN Te biztonságban vagy, én ismerem őt, s tudom mérlegelni a szavak súlyát. Téged talán soha nem szeretett annyira, mint most, hogy kibűjtál aszszonzszerepedből, s férfi módjára keltél védelmére valaminek. De szavaiddal bizonytalanságban hagytad

felőlem, s ez urunkat mindennél jobban nyugtalanítja. Az asszonyokban a másságot, a férfiakban az állandóságot becsüli. Vásti nagyot hibázott, mert engedetlenségével urunk férfiúi hiúságát sértette meg. Hencegni akart vele, emez meg nem állt kötélnek, s így neveltség tárgyává tette urunkat. Ha nem ez 'történik, tán máig is mellette marad. De még így is ingadozott, megöletését én javasoltam, s ha nem teszem, te nem vagy most királyné. Végül is álhalam kerültél ilyen nagy méltóságba s kegybe urunk személye előtt. Te nagyszerűen érted a szavak fortélyát, egy szerencsés fordulattal még mindent megváltoztathatsz, s hja élek, gazdaggá teszek, tied a vagyonom.

ESZTER Velem nem alkudhatsz, mint királyoddal tetted.

HÁMÁN Ostobaság volt, kérlek, bocsáss meg. Ha tudom, hogy Márdokeus és te... Ha tudom, hogy a zsidók nemzetségéhez tartozol ...

ESZTER Akkor más módot találtál volna ki megöletésünkre ... Akkor tán velem kezdted a sort, engem rágalmozol meg...

HÁMÁN Szeszély volt, ostoba játék, felejtstük el. Mentsd meg az életedet, az egyetlen vagy, kinek hatalmas van urunk felett, ments meg, és gazdaggá teszem a tiedet. (Eszter elfordul tőle, Hámán leveti magát a kerevet mellé Eszter ruhájába fogózza) Kérlek, ments meg, ne hagyd elveszni. Te megteheted, te bármit megtehetsz, elérhetnéd, hogy megtarthassam életedet.

ESZTER Hagyj, ne éj hozzám.

Hámán a vonakodó Eszter térdét öleli át életéért rimánkodva. A király időközben belép a színre, de Hámán és Eszter nem látják őt. Ahasvérus már jó ideje figyelí, hallgatja őket. Most előlép, higgadtan, gúnyosan mondja

KIRÁLY Ezt nevezem! Ez igen, barátom. Ez aztán az arcátlanság netovábbja. Hát hol van a te hitványságod határa ? Most már erőszakot iás akarsz elkövetni a királynén, a tulajdon házamban? (Az ajtó felé int) Jöjjetek!

Katonák futnak be, leterítik Hámán arcát, s elhurcolják

Eszter, királyném, a lakomának már csaknem vége, s te kegyet találtál énelöttem, hogy szólj, mit kívánsz.

S mert Eszter tanácstalanul hallgat, kis szünet után

Miért nem mondod hát?

ESZTER Uram, ha valóban kegyet találtam szemed előtt, add meg nekem, kérlek, életedet kívánságomra és nemzetségem életét kérésemre ...

KIRÁLY Ugyan, Eszter, kérd bár birodalmam felét, semmit nem tagadok meg tőled.

A kereveten foglalnak helyet, adott jelre bejönnek a lányok, zenélnek, egyikük bort tölt a kupákba. Ahasvérus felemeli Hámán telítöltött kupáját, a bort ki-önti belőle, majd átnyújtja a lányoknak

Erre többé nincs szükség. A történések könyve majd megemlékezik róla. Egyelőre lecsukatom, aztán majd csak kitalálok valamit a bosszantására. Figyelj csak! A börtönéből majd magamhoz hivatom, bűnbánó képet vágok, s megkérdem tőle: „Mondd, Hámán, mit kell cselekedni azzal a férfúval, akinek a király tisztességet kíván?” Ez az ostoba felfuvalkodott majd azt gondolja magában: „A király megszánt engem, s újra kegyet nyertem ,szeme előtt. Ugyan kívül akar-na nagyobb tisztességet tenni, mint énvelem, csak hogy kiengeszteljen.” Ismerem én ennek az ész-járását. Azt mondja majd: „Azt az embert öltöztessék fel királyi ruhába, ültessék olyan lóra, amilyen a király szokott ülni, s az udvar egyik főembere vezesse így körbe a város utcáin, s kiáltssa öelőtte: Nézzétek, így cselekszenek a férfúval, akinek a ki-

rály tisztességet kíván." „Helyes, nagyon helyes — mondok majd neki. — Akkor hát eridj szaporán, hozd elő azt a ruhát, és vezesd elő azt a lovat, ahogyan mondtad, és cselekedjél úgy a zsidó Márdokeussal” (Remekül szórakozik az ötletén, nevet, iszik) Hogy mondtad? Hogy Hámán újabb akasztófát állított fel?

ESZTER Igen, uram, ott áll háza udvarán, úgy mondják, ötvenkönyöknyi magas.

KIRÁLY Nos, akkor őt magát akasztatom fel rá. Mind-ezt engesztelő ajándékkal cselekszem éretted még hol-nap. És a történesek könyve is megemlékezik róla. De mindez semmi, amit adhatok. Kérj, kérj bármit, Eszter, mindent megadok neked.

ESZTER Ha a királynak tetszik, és kegyet találtam öelőtte, és én kedves vagyok szeme előtt, irassék meg, hogy vonják vissza a Hámán tervéről szóló leveleket, melyekben a zsidók elveszejtését parancsol-ta, s melyeket szereteküldött a király minden tartományába. Mert hogyan tudnám nézni azt a nyomorúságot, amely az én nemzetségetem érné, hogyan tudnám nézni az én atyámfiainak veszedelmét?

KIRÁLY Eszter, amiért Hámán a zsidókra bocsátotta kezét, holnapra felakasztatik, a Hámán házat néked adom, és megengedem, hogy írjatok a zsidóknak, amit csak akartok, az én nevemben, és pecsételjétek meg a gyűrűmmel, melyet most szintén neked adok. (Leveszi gyűrűjét, és átnyújtja Eszternek) Az írás, amely a király nevében van írva, és a király gyűrűjével van pecsételve, vissza nem vonható. (Iszik) Eszter, gyönyörűm, most rajtad a sor. Gonoszságomért már megdorgáltál, jutalmaz hát most jószágomért. (A kerevethöz vonja, Eszter megadóan áll előtte, Ahasvérus vetkezteti, rendre ledobja ruháit, a szín elsötétül)

4

Eszter a nyitott ablakban áll. Kintről az ünneplő tömeg hangja hallik: „Éljen a királyné, éljen Eszter, éljen nemzetségünk szabadtója.” A kiáltozásba zsolttárok hangja vegyül. Sádok lép be sietve

SÁDOK Eszter, hát ezt a napot is megértük. Örülök neki, ámbár nem ez a végső győzelem napja.

ESZTER Hát persze, Sádok, zeneteg még a tennivaló. A királyi parancsot, mit ezúttal apám fogalmazott meg, több száz példányban le kell másolatni s szereteküldeni a birodalomban. A király nevében írunk, és a király gyűrűjével pecsételjük meg mindenik írást. De hallgasd te is, s örülj az örömünknek.

A tömeg lelkes hangja

Én annyira boldog vagyok.

SÁDOK Az én örömöm még odább lesz, Eszter. Ha majd megnyugvást találunk, majd akkor, akkor érkezik el az ideje az ünneplésnek. Mutasd, mit írt Márdokeus a király nevében?

ESZTER Tömören fogalmazott, csak a lényegét. Békességre inti a tartományok fejedelmeit és főbembereit, hogy a zsidókat ne bántsák, és békességben élhessenek.

SÁDOK Ez rá vall. Úgy látszik, még mindig nem ért semmit.

ESZTER Én nem értelek téged ...

SÁDOK Békességre int... Ismét ez az alázkodó hang. Hát mit gondoltok, mennyire lehet tartós egy ilyen béke? Lapulva mondunk köszönetet az életünkért. Azt köszönjük, ami a legtermészetesebb, legalapvetőbb emberi jogunk? Hát nem természetellenes ez? Ne bántsanak ... Hát igen, talán ideig-óráig meg is fogadják. Nem bántanak, legfennebb majd csak köpnek utánunk. Ezt ugyebár nem tiltotta meg a királyi parancs. S köztünk szólva, ha férgekként viselkedünk, ne is számítsunk egyébre.

Ismét behallik az éljenző tömeg hangja

Egy ilyen páratlan lehetőséggel a birtokunkban csak nem fogunk tovább lapulni!

ESZTER Valóban, most bármit elérhetnénk, méltó szabadságjogokat, egyenlőséget a többi néppel, felépíthetnénk végre templomunkat.

SÁDOK (nem Esztert, az éljenző, lelkes tömeget figyeli az ablakból) Jámbor, béketűrő, szerencsétlen népség. Hogyan tudnak örülni újra megtalált életüknek. Hát öröm ez? Aligha. Az olyan ember tragédiája ez, aki számára nem tartogat igazi örömet az élet, s akinek be kell érnie ennek az érzésnek a hamisítványával. De én nem osztozom ebben a kétes értékű boldogságban. Nekem jogom van az eredetihez, és nem fogom beérni a hamisítvánnyal. Ők ellenünk veselkedtek, kipusztítottak, megsemmisítettek, megölték volna. Hát miféle nemzetség vagyunk mi? Alázkodással, kérésekkel ezeknél nem megyünk semmire. Ennyi sérelem nem múlhat el megtorlás nélkül. Figyeld meg ezt a bárgyú boldogságot. Külön-külön már valamennyiüket megalázták. Nincs közöttük ember, akinek ne lenne hasonló élménye. Ennek a nép-nek vissza kell adni az önbizalmát. Fordítsuk visz-szájára lapulásunkat.

ESZTER De hát mire ,gondolsz?

SÁDOK Elégtételt, bosszút !

ESZTER De hiszen Hámánt felkötötték.

SÁDOK Aldassék az akasztófa s a hóhér keze, ki meg-tette. Annak a gyalázatosnak a talpától a feje bübjáig egyetlen porcikája sem volt ember. De élnek még fiai, és él még Zéres, a felesége, őket is fel kell akasztani, meg kell fegyelmezni egyszer ezeket a zabolátlanokat. Készítsünk másik írást, hisz nálad a a király pecsétes gyűrűje.

ESZTER Azt mondta: kérj bármit, mindent megadok neked. Talán nem fog neheztlenni érte.

SÁDOK Gondolj a sérelmeidre, az apádat ért sérelemre. Ha most semmit nem teszünk, ennek soha nem lesz vége.

ESZTER Külön levelet kell írni a zsidóknak, hogy ami-kor eljön az ideje a király szavának és végzésének, azon a napon, amelyen ellenségeink remélték, hogy hatalmat vesznek rajtunk, ellenkezőleg forduljon minden.

SÁDOK Hogy a király megengedi a zsidóknak, kik bármely városban vannak, hogy egybegyűljenek, és keljenek fel életükért, és hogy kipusztítsák, megöljék és megsemmisítsék minden népnek és tartomány-nak seregét, amely őket nyomorítja.

Mindezt az időközben megérkező Márdokeus is hallja, jelenlétét viszont nem veszik észre. Most előlép

MÁRDOKEUS Álljatok meg, megálljatok hát, Jahve nevére kérlek. Hát mit cselekednétek ti? A bűnt? Jahve magához emelt titeket, ne tegyétek, hogy el-fordítsa orcáját tirólatok. Eszter, intsd békességre őt, fékezd meg, ha hagyta elszabadulni az indulatokat.

ESZTER Ne szólj bele, apám. Ez egyszer nem leszünk tekintettel óvatosságodra.

MÁRDOKEUS Jahve senkinek sem adta számolatlanul éveit, ne törjetek a más életére, mikor minap még szűköltetek a magatoké ,miatt!

SÁDOK Te már eljátszottad a szerepedet. (Gúnyosan) -ime a férfiú, akinek a király tisztességet kíván." Most már minden kezdődhet előlről, a hajbökölés, a megaláztatás. A seggnyalóknak, Márdokeus, sokat kell köpködniük. De egy utolsót még én is köpök. (Leköpi) Akkor vétettél leginkább nemzetséged el-len, amikor feljelentetted a merénylőket.

ESZTER Meg kell büntetni az ellenünk vétkezőket!

MÁRDOKEUS Jahve könyörüljön meg rajtuk! ESZTER

Szemet szemért, kezét kezért, lábat lábért,

életünkért az ő 'életüket.

MÁRDOKEUS De hát mi élünk, Eszter. Ne ingereljétek Jahvét ellenünk !

ESZTER A Hámán fiai és a felesége még él, velük kell kezdeni ... ! Akasszuk fel őket!

MÁRDOKEUS (imádkozik) Tanítsd meg, Uram, őket, hogy számlálni tudják életük napjait és mérlegelni tudják cselekedeteiket, hogy tudjanak belőle elven-ni és hozzáadni, mert egy téves művelet további téves eredményekhez vezet, akár ez a mostani is. Ma-

gyarárd meg nekik, Uram, hogy minden meg van számlálva, és minden meg van méretve.

ESZTER Elhallgass végre, vén vajákos. Te csak a bajt hozod ránk, de nem ismered az utat, mely kivezet!

SÁDOK *(eddig az irással volt elfoglalva, olvassa)* A király megengedi a zsidóknak, kik bármely városban vannak, hogy egybegyűljenek, és keljenek fel életükért, és hogy kipusztítsák, megöljék és meg-semmisítsék minden népnek, tartománynak seregét, mely őket nyomorgatja. — Így jó lesz?

ESZTER *(ismétli, izlelgeti a szöveget)* Kipusztítsák ... megöljék és megsemmisítsék ... mely őket nyomorgatja — írd ide be: férfiakat és nőket, kicsinyeket és öregeket. Nem kegyelmeztünk senkinek azok közül, kik kezét akartak emelni ránk! A bosszú legyen bosszú, ne szelíd dorgálás.

SÁDOK Úgy van, valamennyit ki kell pusztítani! Fér-fiakat és nőket, kicsinyeket és öregeket... *(Fohászkozik)* Köszönjük neked ezt a napot, Uram, melyen önmagunk csúcsairól szemlélhetjük a jövő szép ígérését.

MÁRDOKEUS *(szintén fohászkozik)* Legyen vége a bűnnek e földön. Nem a bűnösöknek, a bűnnek!

ESZTER Itt a király gyűrűje, pecsételjük meg az írást, hogy visszavonható többé ne legyen.

MÁRDOKEUS Vond vissza, Eszter, míg nem késő. Eszter, könyörgök, vond vissza ezt a szörnyűséget. Mi-ként nem marad meghálálatlan a jó, ugyanúgy nem

marad büntetlen a gonosz sem. Távolítsd el magadból a bűnös szenvedélyeknek ezt a salakját. *(Fenn-hangon imádkozik)* Uram, verd ki belőle a gonoszt, és ne engedd, hogy kísértésbe vigye népedet.

SÁDOK Bosszút akarunk...! Ne hallgass rá! Szemet szemért, életüket az életünkért. Hámán meghalt, de amíg cimborái és cinkosai, ezek az alávaló nemzet-gyalázók közöttünk élnek, bármely pillanatban meg-jelenhet egy új Hámán — márpedig nem mindennap történnek csodák.

ESZTER A Hámán fiaival kezdjük, a feleségével. Fel-akasztjuk, felnégyeljük őket. Gyerünk!

Eszter és Sádok távoznak, Márdokeus utánuk kiált

MÁRDOKEUS Eszter, ne vond magadra Jahve harag-ját. Ne akard, hogy gyűlölettel töltse meg ellenünk a népék szívét. Ki fegyvert fog, fegyver által vész el. — De hát mire való a fegyverek? Csak könny, sóhaj és szenvedés marad utánuk. De minden elhullajtott könnyet számon tart az isten, nem marad só-haj visszhang nélkül. A szenvedés nem vész el a semmibe. Eszter, Sádok, legyen eszetek. Ma ők, hol-nap tán mi. Senkit, senkit nem szabad megölni, mert az özvegyek és árvák arcáról soha nem szárad fel a könny. A bosszú nem szűnik meg, és mind újabb és újabb bosszú követi. Legyen egyszer vége a szenvedésnek e földön.